

Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Alanında Araştırmalar

**Editör
Prof. Dr. Sadettin Paksoy**

Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Alanında Araştırmalar

Editör

Prof. Dr. Sadettin Paksoy

İmtiyaz Sahibi
Platanus Publishing®

Editör

Prof. Dr. Sadettin Paksoy

Kapak & Mizanpaj & Sosyal Medya
Platanus Yayın Grubu

Birinci Basım

Ekim, 2025

Yayımcı Sertifika No
45813

ISBN

978-625-8464-73-3

©copyright

Bu kitabın yayım hakkı Platanus Publishing'e aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Adres: Natoyolu Cad. Fahri Korutürk Mah. 157/B, 06480, Mamak,
Ankara, Türkiye.

Telefon: +90 312 390 1 118

web: www.platanuspublishing.com

e-mail: platanuskita@gmail.com

Platanus Publishing®

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1.....	5
Türk Ceza Kanunu Açısından Ötanazi	
Haşim ÖZKURT	
BÖLÜM 2.....	27
Terörizmin Finansmanı Suçu	
Sıdika Burçak Yılmaz	

BÖLÜM 1

Türk Ceza Kanunu Açısından Ötanazi

Haşim ÖZKURT¹

GİRİŞ

Günümüz tıp dünyasındaki hızlı gelişmeler, tedavi yöntemlerinde yeni ufuklar açarken, aynı zamanda etik ve hukuki açıdan karmaşık sorunları da beraberinde getirmektedir. Ötanazi, sadece tıbbi bir müdahale olmaktan öte, bireyin yaşama hakkı, irade özgürlüğü ve insan onuru gibi temel değerlerle kesişen bir olgudur.

Bu çalışma, ötanazi kavramını, farklı türlerini ve hukuki sonuçlarını Türk ve uluslararası hukuk sistemleri bağlamında detaylı bir şekilde inceleyecektir. Aktif ötanazi, pasif ötanazi ve hekim destekli intihar gibi uygulamaların hukuki niteliği, bunların Türk Ceza Kanunu'ndaki karşılığı ve bu alandaki boşluklar değerlendirilecektir. Ayrıca, Anayasa'da yer alan yaşama hakkı ve vücut bütünlüğüne dokunulmazlık ilkesi ışığında, ötanazinin meşruiyetine dair farklı öğreti görüşleri ve bunların dayanak noktaları ele alınacaktır.

1. KAVRAM OLARAK ÖTANAZİ

Ötanazi, günümüzdeki anlamıyla ilk kez Francis Bacon tarafından kullanılmış bir kavramdır. Tıbbi olarak tedavisi mümkün olmayan veya şiddetli acılar çeken bir hastanın bu acılardan kurtulması için hayatına son verilmesi anlamına gelir (Artuk ve Yenidünya, 2011: 108).

Artuk ve Yenidünya (2011:298), ötanaziye uygulama şekline göre ikiye ayırır. Birincisi, iyileşme ihtimali olmayan ve dayanılmaz acılar çeken bir hastanın tıbbi yöntemlerle hayatına son verilmesidir. İkincisi ise, hastanın tedavi sürecinin durdurularak ölüme terk edilmesidir. Yazarların ötanazi tanımında dikkat çeken en önemli nokta, tıbbi yardımın kesilmesiyle kişinin ölüme terk edilmesinin de bu kapsamda değerlendirilmesidir. Bu tanımlama, ötanazinin sadece aktif bir tıbbi müdahaleyle değil, aynı zamanda pasif bir şekilde, yani tedavinin sonlandırılmasıyla da gerçekleşebileceğini göstermektedir.

Öğretideki diğer tanımlar da göz önüne alındığında, ötanazi şu şekilde açıklanabilir: Bilimsel olarak iyileşme şansı kalmamış veya hastalığı nedeniyle ölümüne kadar dayanılmaz acılar çekeceği tıbben kesinleşmiş bir hasta, bu durumu kendisi ve yakınları tarafından biliniyorsa ve zihinsel yeterliliği yerindeyse, hukuken geçerli bir rıza beyanında bulunur. Bunun sonucunda ya bir hekim tarafından tıbbi müdahaleyle hayatına son verilir ya da tıbbi yardım kesilerek yaşamı sonlandırılır (Alan, 2010: 60).

¹ Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

2. ÖTANAZİ TÜRLERİ

2.1. Dar, Geniş ve En Geniş Anlamda Ötanazi

Dar anlamda ötanazinin en belirgin özelliği, ölmek üzere olan bir kişinin çektiği yoğun ızdırabı sonlandırmak için yaşam süresini kısaltmak veya beklenen ölüm anından daha erken gerçekleşmesini sağlamaktır (Yaşar ve Turan, 2013: 51). Dar anlamda ötanazi, yalnızca ölmek üzere olan kişiler için uygulanabilir.

Geniş anlamda ötanazi, günümüzde ötanazinin yaygın olarak anlaşılan şeklidir. Bu ötanazi türünde, hastanın tedavisi imkânsız bir hastalığa yakalanmış ve yoğun acılar içinde olması gerekir. Ancak, dar anlamda ötanazide olduğu gibi kişinin ölüme yakın olması şart değildir. Uzun süre acı çekeceği düşünülen bir kişinin bu acılarına son verilmesi de geniş anlamda ötanazi kapsamında değerlendirilir (Artuk ve Yenidünya, 2011; Ömeroğlu, 1993). Bu doğrultuda, geniş anlamda ötanazi uygulaması, uzun süre yaşayacağı tahmin edilen hastalara da yapılabilir. Bu, dar ve geniş anlamda ötanazi arasındaki temel farkı oluşturmaktadır.

En geniş anlamda ötanazi, yaşamının gereksiz olduğu veya değersiz görülen bireylerin öldürülmesini ifade eder. Bu tür ötanazi, tedavisi mümkün olmayan akıl hastalarının, bitkisel hayattaki hastaların veya ağır bedensel engellileri bulunan kişilerin yaşamına son verilmesini kapsar (Artuk ve Yenidünya, 2011: 113). En geniş anlamda ötanazinin uygulanma şekli ve kapsamı incelendiğinde, bu yaklaşımın kişinin acılarını dindirme amacını taşımadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle literatürde bu türe “*gerçek olmayan ötanazi* veya *cinai ötanazi*” denilmektedir (Artuk ve Yenidünya, 2011: 114).

2.2. İradeye Bağlı ve İrade Dışı Ötanazi

İradeye bağlı ötanazi, kişinin mevcut bilinci ve özgür iradesiyle, herhangi bir baskı altında kalmadan yaşamına son verilmesini talep etmesi ve bu talebin yetkili makamlarca onaylanması durumunda gerçekleşir (Kaşıkçı, 2008: 87).

İrade dışı ötanazi ise hastanın bilincinin kapalı olması, ötanazi uygulanacak olan kişinin temyiz gücüne haiz olmaması veya yaşının çok küçük olması nedeniyle rıza açıklamaya ehil olmaması (İnceoğlu, 1999: 17) gibi durumlarda velisi veya vasisinin izni ya da talebi ile uygulanan ötanazi türünü ifade etmektedir (Dönmezer, 2001: 35). Ancak buradaki temyiz gücünün Medeni Hukuk ve Ceza Hukuku’ndaki temyiz gücüyle karıştırılmaması gerekmektedir. Nitekim Tıp Hukuku’nda “*temyiz gücü*” hastanın kendisine uygulanacak olan tedbiri anlayabilecek durumda olması anlamına gelmektedir. Buradaki “*anlama*” kavramından uygulamanın şekli ve sonuçlarına dair çıkarımda bulunarak karar vermesi ifade edilmektedir. Bununla birlikte hastanın temyiz gücü yerindeyken ötanazi uygulanması yönünde karar vermesinden sonra temyiz gücünü yitirse bile

ötanazi kararı hastanın temyiz gücüne haizken verdiği kararı doğrultusunda uygulanabilecektir (Dönmezer, 2001; İncoğlu, 1999).

2.3. Aktif ve Pasif Ötanazi

Doktrinde aktif ötanazi, hekimlerin hastayı derin bir uykuya daldıran ve nihayetinde ölüme yol açan bir ilacı yeterli dozda uygulamasıyla hastanın yaşamına son vermesi olarak tanımlanır (Demirbaş, 2017: 248). Diğer bir ifade ile aktif ötanazi ile gerçekleştirilen eylem sonrası meydana gelen ölüm, fiilin sonucudur (Hakeri, 2009: 447). Hukuk literatüründe, hastanın ızdıraplarını sonlandırmak amacıyla ölümüne yol açacak miktarda bir ilacın uygulanması yoluyla gerçekleştirilen ötanazi, aktif ötanazinin en yaygın örneği olarak kabul edilir. Bu aktif ötanazi türü, eğer hastanın kendi talebi doğrultusunda uygulanırsa, aynı zamanda iradeye bağlı veya gönüllü ötanazi olarak da adlandırılır (Artuk ve Yenidünya, 2011: 116).

İradeye bağlı aktif ötanazi, dünya genelinde genellikle bir suç olarak kabul edilse de bu uygulamanın yasal olduğu ülkeler de bulunmaktadır. Özellikle Belçika, Hollanda ve Lüksemburg gibi ülkelerde, iradeye bağlı aktif ötanazi, kasten insan öldürme suçu kapsamında değerlendirilmemekte ve bu durum hukuken suç teşkil etmemektedir (Ünver, 2011: 35). Gerçekleşen ötanazi, aktif ötanazi olsa bile hastanın talebi dışında gerçekleşmesi durumunda bu uygulama irade dışı ötanazi olarak adlandırılır. İrade dışı aktif ötanaziye en önemli örneklerden biri hasta çocukların, bebeklerin, bilincini yitirmiş olan hastaların veya akıl hastalarının tıbbi yöntemlerle öldürülmesidir. Ancak bu uygulama dünya genelinde meşru olmayan bir uygulama olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte yine Hollanda'da, dünyaya gelen bebeğin ağır anomaliler taşıması sonucunda öldürülebilmesine imkân sağlayan pediatrik ötanazinin 2006 yılından itibaren yasal olarak kabul edildiği görülmektedir (Özkara, 2008: 109).

Doktrinde, bir hekimin kontrolünde ve hastanın iradesine bağlı olarak gerçekleştirilen aktif ötanazi, intihar ve intihara yardım suçlarından farklı bir şekilde ele alınmaktadır. Aktif ötanazide ölüm neticesini doğuran eylem, hasta yerine doğrudan hekim veya başka bir kişi tarafından gerçekleştirilir. Oysa intihar, kişinin kendi fiiliyle yaşamına son vermesi iken, intihara yardım suçu ise kişinin intihar etmesine destek olunmasıdır. Bu nedenle, aktif ötanazinin hekim tarafından gerçekleştirilmesi ne intihar ne de intihara yardım olarak kabul edilir. Ancak, hekimler genel olarak aktif ötanaziye benimsememekte ve uygulamamaktadır. Bunun yerine, hekimlerin hastaya gerekli ilacı vermesi ve hastanın ilacı kendisinin kullanarak yaşamına son vermesine yardımcı olması durumu, hekim yardımlı intihar olarak değerlendirilir. Literatürde, hekimlerin aktif ötanazi yerine daha çok pasif ötanaziye tercih etmesi, bu ayrımı desteklemektedir (Artuk ve Yenidünya, 2011: 116).

Pasif ötanazi yaşam desteği için kullanılan ilaç veya yaşam desteği amacıyla sağlanan (Namal, 2017: 20) ve hastanın bağlı bulunduğu tıbbî araç desteğinin kesilmesi ya da tedavinin kabul edilmemesi şeklinde ortaya çıkan ötanazi türü olarak değerlendirilmektedir (Centel vd., 2017; Oder, 2011). Pasif ötanazinin en dikkat çeken noktası, ölümün gerçekleşmesi veya ortaya çıkması hususunda hastanın tıbbî anlamda bakımıyla yükümlü olanların bu konuda herhangi bir aktif davranış sergilememesidir (Artuk ve Yenidünya, 2011: 117). Bu noktada pasif ötanazinin en belirgin özelliği ihmali harekettir. Esasında pasif ötanazi için hastanın ölüme terk edilmesi tanımını kullanmak da mümkündür. Pasif ötanazinin temelinde hastanın yaşamını devam ettirmesi için gerekli olan tedavilere başlanmaması, teknik araç ve gereçler ile sürdürülen tedavilerin sona erdirilmesi veya hastanın suni beslenme yoluyla aldığı gıdaların artık kendisine verilmemesi şeklinde ortaya çıkan bir mahrum bırakmanın olduğu kabul edilmektedir (Namal, 2017: 25). Ancak burada pasif olarak değerlendirilen hususun kendi içinde bir aktiflik taşıdığından da bahsetmek mümkündür ki tıbbî anlamda sunulan desteğin sona erdirilmesi bir fiil iken hastanın bağlı olduğu araç gereçler ile ilişkisinin kesilmesi veya cihazların çalışmasına son verilmesi de kendi içinde bir fiil barındırmaktadır. Bu nedenle pasif ötanazi olarak değerlendirilen ötanazinin aslında kendi içinde aktif ötanazi olduğunu söylemek de mümkündür (Artuk ve Yenidünya, 2011: 117).

2.4. Kazai ve Medikal Ötanazi

Kazai ve medikal ötanazi uygulamaları birbirinden farklıdır. Kazai ötanazi, mahkeme kararıyla uygulanır. Bu tür bir ötanazinin gerçekleşebilmesi için bir yargı süreci işletilir; öncelikle ötanazi için izin talebinde bulunulur ve ilgili mahkemenin onayıyla uygulama yapılır (Besiri, 2009: 193).

Medikal ötanazinin uygulanması kazai ötanazide olduğu gibi bir kararın verilmesine bağlı ise de bu mahkeme kararı değil bir hekimin veya hekimlerden oluşan bir kurulun kararına bağlıdır. Diğer bir ifade ile bu uygulamada ötanaziye yönelik olarak verilecek karar doğrudan hekim veya hekimlerden oluşan bir kurul tarafından alınmakta ve bu kararın ardından herhangi bir mahkeme kararına gerek duyulmamaktadır. Nitekim Hollanda'da uygulanan ötanazilerde mahkeme kararına başvurulmadan bir hekimin başka bir hekim ile yapmış olduğu konsültasyon sonucunda ötanazi tatbikine yönelik karar verebildiği vakalar mevcuttur (Artuk ve Yenidünya, 2011: 115).

2.5. Dolaylı ve Doğrudan Ötanazi

Doktrinde dolaylı ötanazi uygulaması bir hekimin tıp bilimi tarafından da onaylanan ve hastasının acısını azaltma amacıyla kullandığı ilacın, hastanın yaşamını kısaltması olarak ifade edilmektedir (Hakeri, 2009: 450). Ancak burada yaşamın kısaltılması veya kısılması durumu kullanılan ilacın bir yan etkisi olarak

ortaya çıkmaktadır (Hakeri, 2022: 83). Bu nedenle hastanın çektiği acıları sonlandırma amacıyla uygulanan tedbirlerin dolaylı bir şekilde de olsa yaşamı kısaltması durumu “*dolaylı ötanazi*” olarak ifade edilmektedir (Özen ve Ekici, 2010: 20). Bu bağlamda dolaylı ötanazi olarak adlandırılan bu uygulamanın hem acıları dindirmesi hem de hastanın yaşamının kısaltılmasına neden olma gibi ikili bir sonuç ortaya çıkarması nedeniyle; İngiliz doktrininde yerleşik hâle gelmiş olan kötü sonuçlar doğuracak olan eylemleri belirli şartlar altında kabul edebilmeyi ifade eden “*çifte etki doktrini*” olarak da adlandırıldığı görülmektedir (Üye, 2013:83). Nitekim bahsedildiği gibi hastaya verilen ilaç onun acılarını azaltmakla birlikte yaşamının kısaltılmasına veya kısaltılmasına neden olmakta ve sonuç itibarıyla ortaya bir ölüm durumu çıkmaktadır.

Bu konuyla ilgili olarak Türkiye’de yürürlükte olan Hasta Hakları Yönetmeliği incelendiğinde, ilgili yönetmeliğin 14. maddesinde sağlık personelinin, öncelikli olarak hekimin herhangi bir şekilde tedavisi mümkün olmayan ve acı verici bir hastalığa yakalanmış olan kişinin bu acısını azaltması için mümkün olan bütün tedbirleri alması gerekmektedir. Bu tedbirler içinde uygulanacak olan ilaçlar hastanın yaşam süresini kısaltsa da hekimin bu ilaçları uygulamaktan kaçınamayacağına değinilmektedir. Ancak yine üzerinde durulması gereken temel nokta yapılacak olan uygulamada hastanın açık şekilde bilgilendirilmesi ve rızasının alınmasıdır. Hastanın açık rızasının alınmasının ardından hekimin gerekli şekilde hareket etmesi bir sakınca doğurmayacaktır (Özen ve Ekici, 2010: 20).

“*Dolaysız ötanazi*” olarak da anılan doğrudan ötanazi tatbikinde ise, hekim tarafından yapılan müdahale hastanın yaşamının sonlandırılması amacına yönelik bir müdahaledir. Bu tatbik en bariz örnek, hekim tarafından hastaya doğrudan ölüme neden olacak dozda bir ilacın zerk edilmesidir. Doğrudan ötanazi kavramı aktif ötanazinin kullanımının azalmasına bağlı olarak güncelliğini yitirmeye başlayan bir kavramdır (Oğuz, 2001: 61).

3. YAŞAMA HAKKI BAKIMINDAN ÖTANAZİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ötanazi genel olarak meşru görülme de bazı yazarlar bu uygulamanın meşruiyetini savunur. Bu görüş, ötanazinin temelini, bireyin kendi yaşamı üzerindeki mutlak egemenlik hakkına dayandırır. Bu bağlamda, kendi varlığı hakkında tam tasarruf yetkisine sahip olan bireyin, yaşamının geleceğini de kendi arzuları doğrultusunda belirleme özgürlüğüne sahip olması gerektiği ileri sürülür. Zira, yaşamak istememe de bireyin bir hakkıdır ve bireyin bu hakkı kullanmasına engel olunarak onu yaşama mahkûm etmek, kabul edilemez bir yaklaşımdır (Dönmezer, 2001: 34).

Ötanazinin meşruiyetini savunan görüş, intihar eylemini de dayanak noktası olarak ele almaktadır. Bu görüşe göre, mevcut kanunlarda intihar veya intihara teşebbüs suç olarak düzenlenmemiştir. Ötanazi uygulamalarında da tıpkı intiharda olduğu gibi, bireyin yaşamak istememesi söz konusudur, ancak bu durum sağlıklı bir birey yerine, bir hastalık hali nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, hasta olan bir bireyin ölümü bir kurtuluş olarak görerek intiharı seçmesi ile ölüme yol açan fiilin bir hekim tarafından gerçekleştirilmesi arasında bir fark olmadığı ileri sürülür. Bu nedenle, intihar konusunda herhangi bir cezai yaptırım öngörmeyen hukukun, ötanazi uygulamalarında da hekimi cezalandırmaması ve hastanın ölüm seçimini kabullenmesi gerektiği savunulmaktadır (Bayraktar, 1972: 151). Nitekim ortaya çıkan sonuç tamamen hastanın rızası ve talebi doğrultusundadır.

Ötanaziyi meşru kabul eden görüş, intiharın cezalandırılmamasını bir dayanak olarak sunar ve kanunlarda intihara ilişkin cezai bir düzenlemenin bulunmamasını bu durumun bir gerekçesi olarak ifade eder. Ancak, intihar eyleminin kendisi cezalandırılmamasına rağmen, ceza kanunlarında intihara yardım, bireyin kendi talebi üzerine öldürülmesi veya rıza sonucu öldürme gibi fiiller için cezai düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemelerde, talep üzerine öldürme eyleminde mağdur failden ölüm talebinde bulunurken, rıza sonucu öldürme fiilinde fail, öldürme isteğini mağdura bildirir ve onun rızasını alarak eylemi gerçekleştirir (Kılınç, 2012: 20).

Ötanazi uygulamalarının meşru olmadığını savunan görüşün temel dayanağı, bu fiillerin insana yönelik haksız uygulamalar olduğu düşüncesidir. Bu görüşe göre, ötanaziyi gerçekleştiren faillerin cezai yaptırımla karşılaşması gerekir. Ötanaziyi meşru kabul etmeyen bu yaklaşım, uygulamayı doğrudan reddeder ve cezalandırılması gereken bir fiil olarak değerlendirir. Görüş içinde ötanazinin reddi konusunda herhangi bir fikir ayrılığı bulunmazken, uygulanması gereken ceza konusunda iki farklı görüş mevcuttur. Birinci görüş, ötanazinin kasten öldürme suçu olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunur; buna göre, uygulamayı yapan fail kasten öldürme suçuyla yargılanarak cezalandırılmalıdır. İkinci görüş ise, ötanazinin kasten öldürme suçundan bağımsız, ayrı bir suç olarak ele alınması yönündedir (Bayraktar, 1972:156). Kimi müelliflerin ise sonuç olarak ortaya çıkacak ölüm durumunu doğal sürecine bırakmak istemesi nedeniyle ötanaziyi gayrimeşru bir uygulama olarak değerlendirdiği görülmektedir (Hurny ve St. Martin, 1942: 26).

4. TÜRK HUKUKUNDA ÖTANAZİ

4.1. Anayasa

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin Hak ve Ödevleri" başlıklı ikinci bölümünde yer alan 17. madde, her bireyin yaşama hakkına ve maddi, manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu ifade etmektedir (Besiri, 2009: 189). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesinde, bireylerin yaşama hakkının ne denli önemli olduğu vurgulanmakla kalmayıp, bu hakkı geliştirme imkânının da altı çizilmektedir. Ötanazi bağlamında önem taşıyan bir diğer husus ise, Anayasa'nın 17/2. maddesinde yer alan ve tıbbi zorunluluklar ile kanunda belirtilen durumlar haricinde kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağını ve bireyin rızası olmadan bilimsel veya tıbbi deneylere tabi tutulamayacağını belirten düzenlemedir (Besiri, 2009: 189).

4.2. Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılmasına yönelik 1989, 1997 ve 2003 tarihli yasa tasarılarında ötanazi, insan öldürme suçu kapsamında değerlendirilmekle birlikte, ayrı bir suç türü olarak özel bir madde altında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler, ötanazi suçu için kasten öldürme suçuna kıyasla daha hafif cezalar öngörmüştür. Bunun en somut örneği, 1997 tarihli TCK tasarısıdır. Bu tasarının "Acıyı Dindirme Saiki" başlıklı 137. maddesi, şu şekilde bir düzenleme içermektedir: İyileşme umudu olmayan ve dayanılmaz acılar çeken bir hastanın, kendi iradesiyle ve ısrarlı talebi üzerine, sadece acılarını sonlandırma amacıyla öldürülmesi durumunda, failin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı öngörülmüştür (Yenerer, 2003: 152). 1997 tarihli tasarının 137. maddesinde yer alan bu düzenlemenin 2003 tarihli Türk Ceza Kanunu tasarısının 140. maddesinde de "*Acıyı Dindirme Saiki*" başlığı altında yer aldığı görülmektedir. Ancak 2003 yılı tasarısının kanunlaşması aşamasında 140. madde kanun metninden çıkarılmıştır. Yapılan bu çıkarma işleminin ardından ise ötanazi ile ilgili herhangi bir farklı düzenleme yapılmamıştır.

2003 tarihli Ceza Kanunu tasarısında yer alan 140. maddenin yasa sürecinde metinden çıkarılmasıyla birlikte, Türk hukuk sisteminde ötanaziye ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, aktif ötanazi uygulaması durumunda Türk Ceza Kanunu'nun 81. maddesinde düzenlenen kasten öldürme suçu meydana gelecek; pasif ötanazi uygulanması halinde ise, Türk Ceza Kanunu'nun 83. maddesindeki ihmali davranışla kasten öldürme suçu söz konusu olacaktır (Demirörs ve Hızal, 2016: 1496).

Türk Ceza Kanunu açısından bakıldığında, aktif ötanazinin hiçbir şekilde meşru kabul edilmediği ve kasten öldürme suçu teşkil ettiği yönünde genel bir kabul bulunmaktadır. Bununla birlikte, doktrinde pasif ötanazi olarak adlandırılan uygulamanın, hastanın tedavi reddi hakkı kapsamında

değerlendirilebileceği ve bu yönüyle hukuken kabul görebileceği yönünde görüşler de mevcuttur (Ünver, 2011: 44).

4.2.1. Türk Ceza Kanunu’nda Kasten İnsan Öldürme Suçu (TCK m. 81 – 83)

Türk hukuk sisteminde ötanaziye ilişkin bağımsız ve yasal bir düzenleme bulunmadığından, ötanazi uygulamaları kasten öldürme suçu kapsamında ele alınmak zorundadır. Bu nedenle, hukuki bir sonuç elde etmek için bu eylemlerin kasten öldürme suçu çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Erem ve Toroslu, 2003: 406).

Devletler, yaşama hakkına verdikleri önem doğrultusunda, kasten öldürme suçunu engellemek için ağır yaptırımlar uygulamaktadır. Özellikle kitlesel ölümlere neden olan savaşımlardan sonra bu hakkın değeri daha iyi anlaşılmış ve modern hukuk sistemlerinde, savaş ve olağanüstü hallerde dahi yaşama hakkının dokunulmazlığı temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Bu düzenlemelerle, kitlesel ölümlerin önlenmesi hedeflenmiştir (Artuk vd., 2021: 99).

4.2.1.1. Korunan Hukuki Değer: Yaşama Hakkı

Kasten insan öldürme suçuyla ilgili yasal düzenlemelerin korunmasını amaçladığı hukuki değer, öncelikli olarak yaşama hakkıdır. Bununla birlikte, bu düzenlemeler aynı zamanda bireyin sahip olduğu diğer hakları da kullanabilmesini sağlamayı hedefler (Tezcan vd., 2017:115; Meran, 2008: 29).

Kasten insan öldürme suçuyla ilgili yasal düzenlemelerle korunmak istenen hukuki değer, en başta yaşama hakkıdır. Bu durumun temel sebebi, yaşama hakkının insan hakları arasında öncelikli bir statüye sahip olmasıdır. Bireyin diğer haklarını kullanabilmesi için öncelikle hayatta olması gerekir; zira yaşama hakkını kaybetmek, diğer tüm hakların kullanımından otomatik olarak mahrum kalmak anlamına gelir (Gönenç, 2017: 105).

4.2.1.2. Suçun Maddi Unsurları Açısından Özellik Arz Eden Durumlar

Aktif ötanazi, icrai bir fiil ile işlenir. Bu bağlamda, kasten insan öldürme suçunun da icrai bir hareketle gerçekleştirilen bir suç olduğu belirtilmektedir (Artuk vd., 2014: 2043). Ancak burada belirtilmesi gereken bir diğer husus, icrai fiilin, sonuç olarak ölüme neden olmaya elverişli olması gerekliliğidir. Bu nedenle, dayanılmaz acılar çeken bir hastaya yönelik gerçekleştirilen fiil ölüme yol açabilecek nitelikte değilse, bu fiili işleyen kişi kasten insan öldürme suçu açısından cezai sorumluluk taşımaz (Artuk vd., 2021:103). Şayet hastaya bakmakla yükümlü olan kişinin yapması gereken müdahaleleri yapmaması nedeniyle ölüme sebep olması söz konusu ise bu durumda da ihmali hareketle işlenen bir suç gerçekleşmiş olacaktır. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta ihmali davranışın icrai davranışa eşdeğer olması gerekliliğidir.

Dayanılmaz acılar içinde bulunan bir hastaya uygulanan herhangi bir fiilin, ölüm sonucunu doğurabilecek nitelikte olması, kasten öldürme suçunun oluşması için yeterli kabul edilmektedir (Tezcan vd., 2017:121). Ötanazi eylemi talep edenin acı çekmeden yaşamının sonlanması temeline dayanmaktadır.

Kasten insan öldürme suçu, neticesi olan bir suç türüdür ve yasal olarak yasaklanan sonuç “ölüm”dür. Dolayısıyla, ölümün meydana gelmediği durumlarda bu suçun oluşmayacağı kabul edilir. Bu nedenle, suçun doğru bir şekilde değerlendirilebilmesi için “ölüm” kavramının hukuki olarak tanımlanması gerekmektedir (Artuk vd., 2021:101).

Beyin ölümü, bir bireyin tüm beyin fonksiyonlarının geri dönüşümsüz ve tam bir şekilde kaybedilmesi olarak tanımlanır. Türk hukukunda da bu ölüm tanımı ve kriterleri kabul görmektedir. Nitekim 2238 sayılı Kanun’un 11. maddesinde, beyin ölümü tanısının, alanında uzman iki hekim tarafından oybirliğiyle verilebileceği düzenlenmiştir.

Kasten insan öldürme suçu bağlamında, suçun tamamlanmış sayılması için, ötanazi uygulaması ile meydana gelen ölüm arasında bir illiyet bağının bulunması gerekmektedir (Centel vd., 2017:27). Dayanılmaz acılar içindeki bir hastanın vicdani baskı altında, kendi rızasıyla yaşamına son verilmesi için yapılan bir eylem sonucunda ölümün gerçekleşmesi gerekmektedir. Eğer ölüm, bu eylemden bağımsız, farklı bir nedenle ortaya çıkarsa, suçun oluştuğu kabul edilmez. Örneğin, ötanazi uygulaması için verilen ilaçla ölmeyen hastanın bu durumu kabullenmeyip intihar etmesiyle yaşamını yitirmesi arasında bir illiyet bağı bulunmamaktadır. Bu tür durumlarda kasten öldürme suçu gerçekleşmese de kasten öldürmeye teşebbüs ya da intihara yönlendirme suçlarının oluşup oluşmadığı incelenmelidir.

Diğer bir senaryoda, ötanazi amacıyla hastaya ilaç verildikten sonra, hasta aynı talebi farklı bir kişiye yapar ve bu kişi de hastaya ilaç verirse, üç olası durum ortaya çıkar. Adli tıp incelemesi sonucuna göre; ilk ilaç ikinci ilaçtan önce ölüme neden olabilir; ikinci ilaç ilk ilaçtan önce ölüme neden olabilir; ya da ilk ilacın etkisi, ikinci ilaçla hızlanarak ölüme yol açabilir. Bu durumlardan ilkinde ve üçüncüde, her iki ilacı veren kişi de kasten öldürme suçundan cezalandırılır. İlk ilacı veren kişi ölümün asıl sorumlusu olarak kabul edilirken, üçüncü senaryoda ikinci ilacı veren kişinin “bu sonuç zaten gerçekleşecekti” düşüncesi, nedensellik bağıını ortadan kaldırmaz (Artuk vd., 2017:284). İkinci ihtimalde, ikinci verilen ilacın ölümün kesin sebebi olduğu kanıtlanırsa, ilk ilacın verilmesi “öne geçen nedensellik” olarak değerlendirilir. Bu durumda, ilk ilacı veren kişi kasten öldürmeye teşebbüsten sorumlu tutulurken, ikinci ilacı veren kişi kasten öldürme suçundan sorumlu olacaktır (Artuk vd., 2017:284).

Ötanazi ve kasten insan öldürme suçu arasındaki bir diğer benzerlik, suçun faili noktasında ortaya çıkar; her iki suçun faili de herhangi bir kişi olabilir (Tezcan vd., 2017:121). Her ne kadar ötanazi uygulamalarının gerçekleştirilmesi konusunda uygulayıcının hekim olması yönünde bir vurgu yapılsa da doktrinde böyle bir zorunluluğun olmadığı üzerinde durulmaktadır (Artuk, 2011:301). Yine kimi müelliflerin ötanazi uygulamalarını gerçekleştiren kişilerin hekim olmaları gerektiğini ifade ettikleri de görülmektedir (Yenerer Çakmut, 2003:145).

Kasten insan öldürme suçunda fail herkes olabileceği gibi mağdur da herkes olabilmektedir (Tezcan vd., 2017:117). Ancak mağdur unsuru kasten insan öldürme suçu ile ötanazi arasında farklılıkların görüldüğü bir diğer unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Nitekim ötanazi açısından mağdur olacak kişi tedavisi mümkün olmayan ve dayanılmayacak derecede acılar içinde olan bir hasta olmalıdır. Yine kasten insan öldürme suçuna dair düzenlemelerle korunmak istenen hukuki değerin yaşam hakkı olduğunu aktarmıştık. Bu bağlamda kasten insan öldürme suçunda mağdurun yaşama hakkına sahip olan biri olması gerekmektedir (Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, 2014:10). Yaşama hakkı bireyin kişiliğinin başlaması ile sahip olduğu bir haktır. Türk hukuk sistemi içinde kişiliğin başlaması ise tam ve sağ olarak doğuma bağlanmıştır (Oğuzman vd., 2013:29). Bu tanımda tam olarak doğumla kastedilen husus bebeğin eksiksiz olarak bütün organlarıyla annesinden dünyaya gelmesidir. Sağ olarak doğmak ise çok kısa bir süre bile olsa bebeğin annesinden bağımsız şekilde yaşayabilmesidir (Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, 2014:9). Bebeğin bu şartları taşıması ile kişiliğin kazanıldığı kabul edilmekle birlikte yaşama hakkının da koruma altına alındığı kabul edilir (Helvacı, 2001:50).

Tam ve sağ doğum gerçekleşmeden önce, anne karnındaki bebek “cenin” olarak adlandırılır. Bu durumda, cenine ilişkin hukuki düzenlemeler gündeme gelir (Ünver, 2011:8). Yaşama hakkıyla ilgili olarak her ne kadar tam ve sağ olarak dünyaya gelme sonucunda kazanılan bir hak olduğu hususu vurgulansa da ve cenin de dünyaya gelmemiş bir bebek olsa da bu durum ceninin korunmayacağı yönünde yorumlanamaz (Kırkbeşoğlu, 2006:5). Ancak ceninin dünyaya gelmemiş olması konusu cenin açısından kasten insan öldürme suçunun işlenemeyeceği şeklinde değerlendirilmektedir (Montgomery, 2003:379).

4.2.1.3. Suçun Manevi Unsurları Açısından Özellik Arz Eden Durumlar

Kasten insan öldürme suçunun manevi unsuru kast olarak ifade edilmektedir (Ünver, 2011:51). Kast ise Türk Ceza Kanunu’nun 21. maddesinde tanımlanmaktadır. İlgili maddeye göre “*kast*”, suçun yasal tanımında yer verilen unsurların bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir.

Ötanazi uygulamalarında kast unsurunun varlığı için, fiili gerçekleştiren failin, uygulamanın hastanın ölümüyle sonuçlanacağını bilmesi ve bu sonucu

arzulanması gerekir. Örneğin, bir hastaya yalnızca rahatlaması amacıyla bir ilaç verildiğinde, bu ilacın ölüm sonucunu doğuracağı bilinmiyorsa ve failin de böyle bir amacı yoksa, hastanın vefat etmesi durumunda kasttan söz edilemez. Böyle bir durumda, ölüm gerçekleşse dahi, gösterilmesi gereken dikkat ve özenin gösterilmemesi sebebiyle taksirle insan öldürme suçu gündeme gelebilir (Artuk vd., 2014:2043). Kasten insan öldürme suçu kastla işlenen bir suç olmakla beraber bu suçun olası kastla da işlenebileceğine Türk Ceza Kanunu 21/2. maddesinde değinilmiştir.

4.2.1.4. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuruna Göre Özellik Arz Eden Durumlar

Suç olarak düzenlenen bir fiilin oluşabilmesi için yalnızca maddi ve manevi unsurların varlığı yeterli değildir. Aynı zamanda, bu fiilin hukuk sistemiyle çelişmesi, yani “suçun hukuka aykırılık unsuru”nu taşıması gerekir. Eğer işlenen fiilde kanunlarda belirtilen bir hukuka uygunluk sebebi mevcutsa, o fiil suç teşkil etmez ve fail hakkında herhangi bir yaptırım uygulanmaz.

Hekimler tarafından uygulanan tedaviler ya da estetik bazı amaçlarla bireyler üzerinde gerçekleştirilen tıbbi uygulamalar hekimlik mesleği açısından hakkın icrası olarak kabul edilir. Bu kabul ya da değerlendirmeye göre bireyin hakkını kullanması suç olarak değerlendirilemeyeceği için tedavi uygulamaları ya da estetik amacıyla yapılan tıbbî müdahaleleri gerçekleştiren hekimin de bu fiiller nedeniyle cezalandırılması mümkün değildir. Buna ek olarak Türk hukuk sistemi içinde hekimlerin hastanın talebi doğrultusunda ya da rıza göstermesi nedeniyle onun acılarını dindirmeyi sağlamak amacıyla ölüm sonucunu ortaya çıkaracak bir tıbbi müdahale gerçekleştirme gibi bir yetkisi ya da sorumluluğu yoktur (Gökçen ve Balcı, 2012:155). Bununla birlikte hekimlerin, hastanın içinde bulunduğu durum ne olursa olsun onların intihar etmesine yardım etme gibi bir görev ve sorumluluğu da yoktur. Bu nedenle hekimlerin ötanazi uygulamalarında ya da intihara yardım etme gibi konularda hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirilebilecek bir neden öne sürmeleri mümkün değildir (Uysal, vd., 2013:91).

Hastanın rızası ve bu rıza doğrultusunda yaşamına son verilmesi konusunda ele alabileceğimiz Türk Ceza Kanunu’nun 26/2. maddesinde kişinin mutlak tasarruf hakkına sahip olduğu bir hakkıyla ilgili gösterdiği rıza doğrultusunda rızayı gösteren birey ve rızaya konu olan hakla ilgili gerçekleşen fiil/fiiller nedeniyle kimseye ceza verilemeyeceği düzenlenmiştir (Akipek Öcal, 2017:115). Nitekim doktrinde rızanın hukuka aykırılığı ortadan kaldırdığı yönünde görüşler mevcuttur (Koca ve Üzülmöz, 2017:267). Türk Ceza Kanunu’nun 26/2. maddesinde yer alan düzenlemede üzerinde durulan husus, kişinin üzerinde mutlak tasarruf hakkına sahip olduğu bir haktır. Ancak yaşama hakkı bu açıdan mutlak tasarruf kapsamına giren haklardan değildir ve bu hak kişinin kendisine

karşı da koruma altına alınmıştır (Tezcan vd., 2017:136). Bu nedenle birey rıza gösterse bile bu rıza doğrultusunda yaşamına son verilmesinin yaşama hakkı açısından hukuka uygunluk nedeni kapsamında bir uygulama alanı yoktur.

4.2.1.5. Suçun Nitelikli Halleri Açısından Değerlendirme

Nitelikli hal ile ilgili olarak Yargıtay kararları incelendiğinde ise tasarlamadan bahsedilebilmesi mümkündür. Bunun için failin bir kimsenin yaşama hakkına veya vücut bütünlüğüne karşı eylemde bulunmaya kararlı olarak hareket etmesi ve düşünüp ya da planlayıp uygulama şeklini tasarladığı suçu gerçekleştirmeden önce belirli bir süre geçmesine rağmen bu kararından vazgeçmemesi ve ısrarla fiilini ortaya koymaya başlamasına yönelik bir değerlendirme ortaya koyma yönündedir.

Konu ötanazi uygulaması açısından ele alındığında da ötanazi uygulamasını gerçekleştiren kişinin hasta olan bireyin acılarının son bulması amacıyla bu fiili gerçekleştirdiği bilinmektedir. Yine öldürme fiili her ne kadar hasta tarafından yapılan talep sonucunda ortaya çıksa da failin de bunun gerçekleşmesini haklı gören bir tarafı olduğu ifade edilmektedir. Uygulama ile hastanın talep veya rızası arasında geçen süre ve bu süre sonunda uygulamanın gerçekleştiği hususu göz önüne alındığında ise ötanaziyi uygulayan kişinin de tasarlayarak insan öldürme suçunu işlediğini söylememiz mümkündür.

Kasten öldürme suçunun nitelikli halleri hakkındaki bir diğer düzenleme ise Türk Ceza Kanunu'nun 82/1 - f maddesinde yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre kasten öldürme suçunun hamile olduğu bilinen bir kişiye karşı işlenmesi hâlinde fail ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. Yine hamile olduğu bilinen birinin ötanazi ile yaşamına son verilmesi de bu kapsamda değerlendirilecektir. Ancak failin bu konuda bilgi sahibi olmaması halinde nitelikli hal gerçekleşmeyecektir (Centel vd., 2017:47).

4.2.1.6. Kasten Öldürmenin İhmali Davranışla İşlenmesi Açısından Değerlendirme (TCK m. 83)

Kasten öldürme suçunda en dikkat çeken hususların başında kast unsuru gelse de bu suçun ihmali davranışla işlenmesi de mümkündür (Artuk vd., 2021:175). Bu bağlamda suçun ihmali davranışla işlenmesi hususu Türk Ceza Kanunu'nun 83. maddesinde düzenlenmiştir. İhmali davranışla gerçekleşme konusu ceza hukukuna göre icrai hareketle gerçekleşebilecek olan suçun bir biçimde ihmal nedeniyle gerçekleşmesini ifade etmektedir (Artuk vd., 2014:2223).

Yukarıda da değindiğimiz gibi kasten öldürme suçunun ihmali davranışla gerçekleşmesi Türk Ceza Kanunu'nun 83. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme açısından değerlendirildiğinde madde içeriğinde belirtilen hallerin olmaması durumunda ihmali davranıştan bahsedilmeyecektir. Bu durumda

fiildeki şartlar farklı bir suçun oluşup oluşmadığı açısından da değerlendirilecektir (Artuk vd., 2021:178).

Türk Ceza Kanunu'nun 83. maddesi, ihmali davranışın icrai davranışa eşit sayıldığı üç farklı yükümlülüğü düzenler. Bu yükümlülüklerden ilki kanundan doğan yükümlülüktür ve bunun en belirgin örnekleri Medeni Kanun'dan kaynaklananlardır. Medeni Kanun madde 321 ve 322'e göre, anne ve babalar çocuklarını koruma ve gözetme yükümlülüğü altındadır. Eğer anne ya da babadan biri veya her ikisi birden tedavisi olmayan bir hastalığa yakalanması nedeniyle dayanılamayacak düzeyde acılar çeken çocuklarını ölmeleri için terk ederler ve bu terk etme sonucunda çocuğun ölümü gerçekleşirse bu fiil ihmali davranışla kasten öldürme suçu olarak değerlendirilecektir. Çünkü bu fiilde anne babaya kanunlar tarafından yüklenen bir sorumluluğun ihmal edilmesi söz konusudur. Yine bu fiil sonucunda ölüm gerçekleştiği için pasif ötanaziden de söz etmek mümkündür. Nitekim yaşamını kaybeden çocuk anne ve babanın icrai bir hareketi nedeniyle yaşamını yitirmemekte diğer bir ifade ile anne ve babanın fiil ortaya koymamaları nedeniyle ölmektedir.

TCK madde 83 kapsamında belirtilen yükümlülüklerden ikincisi ise *kanuni düzenlemeler doğrultusunda veya sözleşmeden kaynaklanan* yükümlülüklerin olmasıdır. Bu duruma en net örnekler; sağlık alanında hekimlerin herhangi bir hastanın bakımını üstlenmesi ya da çocuk bakımı ile görevlendirilen kişinin kendisine teslim edilen çocuğu koruyup gözetmeyi taahhüt etmesi olarak verilebilir. Sözleşmeden doğan yükümlülük açısından hekimlerin yükümlülüklerinin kimi zaman kanunî yükümlülük olarak değerlendirilebileceği de ifade edilmektedir (Artuk vd., 2021:179).

Pasif ötanazi uygulaması ile ilgili Türk hukuk sistemi içinde yol gösterici olarak ele alınabilecek düzenleme Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına dair Kanun'un 70. maddesidir. Bu madde kapsamında büyük cerrahi operasyonlar için hastanın vereceği rızanın yazılı olması gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu hükümden hareketle ölüm sonucu doğurabilecek olan herhangi bir durumda tedaviyi reddetme isteğinin de yazılı şekilde olması gerektiği ifade edilebilir. Yine bu konuyla ilgili Hasta Hakları Yönetmeliği'nde de bir düzenlemenin olduğu görülmektedir. Yönetmeliğin 25. maddesinde hastanın kendisine uygulanacak tedaviyi reddetmesi ya da uygulanmakta olan tedaviyi durdurulmasına yönelik hakları düzenlenmiştir. Bu düzenleme Türk Ceza Kanunu'nun 26. maddesinde yer verilen "*hakkın kullanılması*" ile de doğrudan ilişkilidir.

Hasta Hakları Yönetmeliği'nde yer alan düzenlemeye göre, hastanın tedaviyi reddetmesi veya kendine uygulanan tedavinin durdurulmasını istemesi sonucunda ortaya çıkacak durumlar ile ilgili aydınlatılmasının ardından kendi özgür iradesiyle tedaviyi reddetmesi veya durdurması söz konusu olursa sonuç

itibarıyla ortaya çıkabilecek olan bir ölüm durumundan kaynaklı olarak hekimin cezai sorumluluğu olmayacaktır (Özgül, 2010:235).

Hastanın hekim tarafından uygulanacak tedaviler ya da yapılacak olan müdahaleler de hastanın vücut bütünlüğü ile ilgili olduğu için bunlarla ilgili karar yetkisinin de hastada olduğunun vurgulandığı görülmektedir (Oral, 2011:188). Bu konuda bir diğer yaklaşım ise tedaviyi reddeden hastanın sağlık kurumunda tutulmamasını ifade eden görüştür. Bu görüşe göre şayet hasta tedaviyi reddetmesine rağmen sağlık kurumunda tutuluyorsa kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçu oluşabilir (Artuk vd., 2017:459). Ancak burada da bir ayrımdan bahsetmemiz gerekmektedir ki bu ayrım hastanın bilinçli olma ve hayati tehlike taşıma durumudur. Nitekim hastanın bilincini kaybettiği ve hayati tehlike taşıdığı durumlarda hekim şartlar ne olursa olsun müdahale etme yükümlülüğü altındadır (Özgenç, 2017:336). Bahsedilen şartların meydana geldiği durumlarda hekim tarafından müdahale edilmemesi sonucunda hasta yaşamını yitirirse bu durum ihmali davranışla kasten öldürme suçu kapsamında ele alınır.

Uygulamada kimi zaman hasta yakınlarının hastanede bulunan ve dayanılmaz acılar içinde bulunan hastalarının durumunun ölümcül olmasından hareketle hastanede değil de evinde ailesinin yanında ölmesi düşüncesiyle tedavisine son verilmesi ve evine götürülmesi de söz konusu olmaktadır. Nitekim bu gibi durumlarda hastanın evine nakledilmesinden kısa bir süre sonra öldüğü vakalarda oldukça fazladır. Bahsedilen durumda hasta yakınlarının tedaviyi reddetme hakkı olmakla birlikte bu konudaki temel hak hastaya ait olduğu için bu talep karşısında hem hekimlerin hem de hastane yönetimindeki sorumluların muhakkak suretle hastanın da rızasını almaları gerektiğini belirtmekte yarar vardır (Kalabalık, 2013:174). Hastanın rızasının alınmaması durumunda ise yetkililerin cezai sorumlulukları gündeme gelecektir.

Pasif ötanazinin meşru kabul edilebilmesi durumu yalnızca Türk hukuk sistemi ile alakalı bir durum değildir. Nitekim Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden biri olan Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi'nin 5. maddesinde sağlık alanında yapılabilecek herhangi bir müdahalenin, bireyin kendisine uygulanması düşünülen tedavi ile ilgili özgür iradesiyle rıza göstermesinden sonra yapılabileceği üzerinde durulmaktadır.

Aynı sözleşmenin 5/3. maddesinde ise kişinin göstermiş olduğu rızayı dilediği zaman serbest şekilde geri alabileceği hususu düzenlenmiş ve bu geri alma konusunda ise hekimin tedaviye devam etme şansının olmadığı vurgulanmıştır (Hakeri vd., 2010:15).

Ayrıca, Hasta Hakları Yönetmeliği'nde pasif ötanaziye eşdeğer bir hüküm bulunmamakta ve bu hususta hastanın kendine uygulanan tedaviyi reddetme

hakkı Türk Ceza Hukuku açısından suç olarak değerlendirilmeyecektir (Artuk vd., 2017:458). Ayrıca, Hasta Hakları Yönetmeliği madde 25 kapsamında, hukuken geçerli rıza onamı ile hastanın tedaviyi reddetme hakkı bulunmakla hekimin sorumluluğu ortadan kalkmıştır.

Türkiye’de ötanazinin yasal olmaması nedeniyle, rıza gösteren kişilerin eylemin yasal olduğu ülkelerdeki merkezlere yönlendirilmesi, ulaşımının sağlanması veya bu konuda aracılık yapılması yine TCK kapsamında yasaklanmıştır. Bu kişiler TCK’nın 84. maddesi 1. fıkrası uyarınca intihara yönlendirme ve yönlendirme teşkil eden diğer davranışlar (intihara azmettirme, teşvik etme, karar kuvvetlendirme, yardım etme) suçundan asli fail olarak sorumlu tutulacaklardır. Bu doğrultuda, TCK’nın 11. maddesi ve TCK 84. madde birlikte ele alındığında, bahsi geçen suçun alt sınırı bir yıldan daha yüksek olup, yabancı ülkede hüküm verilmemesi durumunda TCK’nın 84. maddesi nazarında, kişiler intihara yönlendirme suçundan sorumlu tutulurlar.

4.2.2. İntihara Yönlendirme Suçu Açısından Ötanazi

İntihara yardım fiili açısından Türk hukuk sistemi incelendiğinde Türk Ceza Kanunları kapsamında (765 Sayılı TCK ve 5237 Sayılı TCK) intihara yardımın bir suç olarak düzenlendiği görülmektedir. Ancak yapılan düzenlemeler açısından 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Nitekim 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 454. maddesinde intihara yönlendirme sonucunda intihar eylemini gerçekleştiren kişinin ölmesi şartı aranmıştır. İntihara yardım suçu 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 84. maddesinde de düzenlenmiş ancak bu düzenlemede intihar eylemini gerçekleştiren kişinin ölmesi şartı aranmamış, bununla birlikte intihar eylemini gerçekleştiren kişinin yaşamını yitirmesi suçun nitelikli hâli olarak düzenlenmiştir.

Her suçla ilgili düzenlemede olduğu gibi intihara yardım suçuna dair düzenlemede de korunan bir hukuki değer vardır. Bu değer intihara yardım suçu için yaşama hakkı olarak ifade edilmektedir. İnsan için en temel haklardan biri olarak ifade edilen yaşama hakkı öncelikli olarak insanın diğer haklarının güvence altına alınması için korunması gereken bir hak olarak ifade edilmektedir. Bunlara ek olarak intihara yardım suçu seçimlik hareketli bir suç olarak ifade edilmektedir. Bu da ilgili suçun tanımında yer verilen fiillerden yalnızca birinin yapılması durumunda suçun diğer unsurlarının da mevcut olması hâlinde suçun gerçekleşmiş kabul edileceği anlamına gelmektedir (Centel vd., 2017:80).

Türk Ceza Kanunu’nun 84/1. maddesinde yer alan düzenlemede üzerinde durulan başkasını intihar konusunda azmettirme, intihara teşvik etme ya da yardım etme gibi konular yasaklanan fiillerin neler olduğunu net olarak ifade etmektedir (Artuk, 2021:186). Burada ifade etmemiz gereken husus Türk Ceza

Kanunu'nda yer alan düzenlemenin hastanın dayanılmaz acılar içinde olması durumuna yönelik bir ayrıcalık içermiyor olmasıdır. Bu bağlamda farklı ülke hukuk sistemlerinde hekim destekli intihar ya da yardımlı intihar olarak yapılan ayrımın Türk Ceza Kanunu'nda karşılığı olmadığını söylememiz mümkündür. Bu da türü ne olursa olsun intihara yardımın Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesinde yer verilen düzenlemeler doğrultusunda yaptırma maruz kalacağının göstergesidir.

İntihar kararının kuvvetlendirilmesi konusunu ötanazi açısından değerlendirdiğimizde dayanılmaz acılar içinde bulunan bir kişinin bu acılardan kurtulma niyetiyle intihar etmeye karar vermesi sonucunda bireyin almış olduğu bu kararı uygulamaya dökmesinde etkili olan kişinin intihar kararını kuvvetlendirme kapsamında cezai sorumluluğu gündeme gelecektir. Bu durumda olan bir hastaya almış olduğu kararın doğru olduğu, bu karar sonucunda acılarından kurtulacağı veya yaşamını kendi elinde sonlandırma hakkı olduğu gibi konulardan bahsederek kişinin kararını kuvvetlendiren birey Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesine göre cezalandırılacaktır. Bu kararın kuvvetlenmesini sağlayan failin hekim olması da hukuki anlamda sonucu değiştiren bir durum değildir. Hekimler hastanın intihar etmesini engellemek gibi bir sorumluluğa sahiptir ki bu sorumluluk da Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinin 2, 13/3, ve 14/2. maddelerinde düzenlenmiştir.

İntihara yardım suçu icrai hareketle işlenebilecek bir suç olduğu gibi ihmali hareketle de işlenebilen bir suç olarak değerlendirmektedir. İcrai olarak gerçekleşmesine en bariz örneklerden biri hastanın ölümüne sebep olacak dozda bir ilaç ya da zehrin temin edilmesidir ki bu durumda bahsedilen unsurları temin eden kişinin icrai davranışta bulunduğu ifade edilir. Suçun ihmali davranışla işlendiğinin kabul edilebilmesi noktasında ise Türk Ceza Kanunu'nun 83. maddesinde düzenlenen şartların bulunması gereklidir. Ayrıca Türk Ceza Kanunu 84. maddesinin gerekçesinde başlı başına cezalandırılabilir bir fiil olarak değerlendirilen intihara yardım fiilinin esas olarak icrai davranışla gerçekleştirilebileceğine yer verilmiştir. Ancak intiharı önleme konusunda hukuki anlamda sorumluluğu bulunan herhangi bir kişinin bir intihar fiili ile karşı karşıya kalmasına rağmen bunu engellememesi ya da bu girişim karşısında kayıtsız kalması sonucunda intiharın ortaya çıkmasının ihmali davranışla yardım olarak nitelendirilmesi gerektiği düzenlenmiştir. İntihara yardım suçunda yardım için sunulan aracın intihar etme konusunda elverişsiz olması hâlinde örneğin müntehirin aldığı zehirden etkilenmemesi durumunda bu suçu işleyen kişinin Türk Ceza Kanunu'nun 84/1. maddesine göre cezalandırılması gerekir (Artuk, 2021:186).

SONUÇ

Genel kabul gören tanıma göre, ötanazi, tedavi edilemez bir hastalık nedeniyle dayanılmaz acılar çeken bir kişinin, kendi özgür iradesi ve talebi üzerine bir hekim tarafından yaşamına son verilmesidir. Tarihsel süreç incelendiğinde, bu kavramın farklı doktrinlerde ve dönemlerde benzer gerekçelerle tartışıldığı görülmektedir. Bu durum, ötanazinin modern bir sorun olmaktan ziyade, geçmişten günümüze uzanan evrensel bir tartışma konusu olduğunu göstermektedir.

Ötanazi uygulamalarının temel amacı, bireylerin yaşadığı dayanılmaz acıları sona erdirmektir. Bu noktada, bireyin kendi yaşamı üzerinde mutlak tasarruf hakkı olup olmadığı sorusu, ötanazi tartışmalarının merkezinde yer almaktadır. Tedavisi mümkün olmayan hastalıklar karşısında hastaların ötanazi taleplerinin nasıl karşılanacağı ve bu durumun hukuki boyutunun ne olması gerektiği, günümüzde hala süren ve gelecekte de devam etmesi beklenen bir tartışmadır.

Ötanazi taleplerinin her zaman hastanın kendi iradesiyle ortaya çıkmadığı durumlar da olabilir. Bakım veren kişilerin yıpranması veya sabırlarının tükenmesi, hastayı psikolojik olarak baskı altına alabilir ve ötanazi taleplerini hızlandırabilir. Bu gibi durumlarda, hastaya ötanazi uygulanması veya intiharına yardım edilmesi, hukuken intihara yardım suçu olarak değerlendirilmelidir. Hastanın talebi veya bakım verenlerin içinde bulunduğu zorlu koşullar, cezai yaptırımların indirilmesi için bir gerekçe oluşturmamalıdır. Zira burada ölüme neden olan asıl fiil, hastanın talebi değil, bakım verenlerin hastanın yaşamını sonlandırmasına yardımcı olmasıdır.

Türk hukuk sistemi, tedavi, koruma veya acıların dindirilmesi amaçları dışındaki tıbbi müdahaleleri hukuka aykırı kabul eder. Bu tür müdahalelerin suç teşkil etmemesi için yasal bir düzenlemenin bulunması gerekir. Ancak, olası bir düzenleme dahi insan onuruna, temel hak ve özgürlüklere, özellikle de yaşama hakkına aykırı olmamalıdır. Türk hukukunda aktif ötanaziyi yasal veya meşru kabul eden bir düzenleme bulunmamaktadır. Aktif ötanazi, kasten öldürme suçundan ayrı bir suç olarak da düzenlenmemiştir. Uygulayıcının merhamet saikiyle hareket etmesi de cezayı hafifletici bir sebep olarak kabul edilmemektedir. Bu nedenle, aktif ötanazi uygulaması, Türk Ceza Kanunu'nun 81. maddesindeki kasten öldürme suçu kapsamında değerlendirilmelidir.

Ötanazinin bir diğer türü olan dolaylı ötanazi, hekimin hastanın acılarını dindirme amacıyla, ölümcül bir yan etkisi olacağını öngörmesine rağmen ilaç uygulaması durumunda ortaya çıkar. Bu durum, Türk Ceza Kanunu'nun 21/2. maddesinde düzenlenen olası kast unsurunun gerçekleşmesi olarak kabul edilir ve fail, olası kastla insan öldürme suçundan sorumlu tutulur.

Pasif ötanazi, belirli istisnai durumlar dışında, Türk Ceza Kanunu'nun 83. maddesinde düzenlenen ihmalî davranışla kasten öldürme suçu kapsamında değerlendirilir. Bu suçun oluşabilmesi için, failin kanundan kaynaklanan bir yükümlülüğünü (örneğin anne-babanın çocuğunu koruma yükümlülüğü) yerine getirmemesi ve bu ihmal sonucunda hastanın ölmesi gerekir.

Son olarak, hekim destekli intihar, Türk hukukunda doğrudan düzenlenmemiştir. Ancak, Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesindeki intihara yönlendirme suçu kapsamında değerlendirilebilir. Hekimin, tedavisi olmayan bir hastanın intihar etme isteğine yardım etmesi (ilaç temin etmesi, kullanımı hakkında bilgi vermesi vb.) bu suçu oluşturur. Hekim bu fiiller sonucunda hastanın intihar etmesiyle, TCK'nın 84/2. maddesine göre cezalandırılabilir.

Bütün bu hukuki ve etik tartışmalar, ötanazi kavramının ne kadar karmaşık ve çok yönlü bir konu olduğunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar farklı ülkelerin hukuk sistemlerinde farklı yaklaşımlar benimsenmiş olsa da temel hak ve özgürlüklerin, özellikle de yaşama hakkının korunması tüm yaklaşımların ortak paydasını oluşturmaktadır. Bu konudaki hukuki düzenlemeler, sadece ceza hukuku boyutuyla değil, aynı zamanda tıp etiği, hasta hakları ve toplumsal değerler açısından da sürekli olarak değerlendirilmekte ve bu tartışmaların gelecekte de devam edeceği öngörülmektedir.

Teşekkür: Bu, çalışma 2023 yılı haziran ayında 'TÜRK CEZA KANUNU AÇISINDAN ÖTANAZİ' başlığı ile savunulan Doktora Tezinden üretilmiştir. Bu vesile ile tezin ortaya çıkmasını sağlayan, kütüphanesinden tezin kaynaklarına ulaşmada istifade ettiğim, yine tezin yazım aşamasında her daim görüşleri ile katkı sağlayan çok değerli ve kıymetli Hocam Prof.Dr. Mehmet Emin ARTUK'a en derin sevgi, hürmetlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

- Akipek Öcal, Şebnem. (2017), *Hastanın Tedaviyi Reddetmesi ve Hekimin Hukuki Sorumluluğu*, (Ed. Hamide Tacir/Aysun Altunkaş), III. Sağlık Hukuku Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı ve Ötanazi Sempozyumu, Ankara.
- Alan Akcan, Esra. (2013), *Türk Hukukunda Ötanazi*, Ötanazi, (Ed. Çağatay Üstün), S. 122, İzmir.
- Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet/Yenidünya, Ahmet Caner. (2014). *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, C. III, 2. bs., Ankara.
- Artuk, Mehmet Emin/Gökçen, Ahmet/Alşahin, Mehmet Emin/Çakır, Kerim. (2017), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 11. bs., Ankara.
- Artuk, Mehmet Emin/ Yenidünya, Ahmet Caner. (2011), *Ötanazi*, Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi, (Derl. Nur Centel), Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Disiplinlerarası Hukuk Çalışmaları Serisi, No: 1, İstanbul.
- Artuk, Mehmet Emin/Gökçen, Ahmet/Alşahin, M. Emin/Çakır, Kerim. (2021), *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 19. bs., Ankara.
- Aydın Ünver, Tülay. (2011), *Cenin Hukuki Konumu*, İstanbul.
- Bayraktar, Köksal. (1972), *Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu*, İstanbul.
- Besiri, Arzu. (2009), *Ötanazi ve Yaşama Hakkı*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 86, 2009.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide / Yenerer Çakmut, Özlem. (2017), *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, C. I, 4. bs., İstanbul.
- Demirbaş, Timur. (2017), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. bs., Ankara.
- Demirörs, Özge/ Arslan Hızal, Sevinç. (2016), *Türk Ceza Hukuku Açısından Ötanazi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, Ankara.
- Dönmezer, Sulhi. (2001), *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 16. bs., İstanbul.
- Erem, Faruk/Toroslu, Nevzat. (2003), *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 3. bs., Ankara.
- Gökçen, Ahmet/Balcı, Murat. (2012), Organ ve Doku Ticareti Suçları TCK m. 91-93), *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 19, S. 2, 2012.
- Gönenç, Fulya İlçin. (2017), *Kişiliğin Korunması ve Ötanazi*, III Ulusal Sağlık Hukuku Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı ve Ötanazi Sempozyumu, (Ed. Tacir, Hamide, Altunkaş, Aysun) Seçkin Yay, B. 1, Ankara 2017.

- Hakeri, Hakan/ Ünver, Yener/Yenerer Çakmut, Özlem. (2010), *Tıp/Sağlık Hukuku Mevzuatı*, Ankara.
- Hakeri, Hakan. (2022), *Tıp Ceza Hukuku*, 2. bs., Ankara.
- Hakeri, Hakan. (2009), *Tıp Hukuku Temel Bilgiler*, 2. bs., Ankara.
- Hatemi, Hüseyin/ Kalkan Oğuztürk, Burcu. (2014), *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler*, İstanbul.
- Helvacı, Serap. (2001), *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Korumaya Davalar*, İstanbul.
- Hurny, Auguste Fernando / St. Martin, Chezard. (1942), *Le Probleme De L'euthanasie*, Den Droit Penal, Montpellier.
- İnceoğlu, Sibel. (1999), *Ölme Hakkı (Ötanazi)*, İstanbul.
- Kalabalık, İbrahim. (2013), *İnsan Hakları Hukuku*, Ankara.
- Kaşıkcı, Osman. (2008), Hukuk Tarihinde Ötanazi, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, S. 6, Güz.
- Kılınç, Bilal. (2012), Türk Ceza Hukuku Açısından Ötanazi”, *Genç Hukukçular Okumaları*.
- Kırkbeşoğlu, Nagehan. (2006), *Soybağı Alanında Biyoetik ve Hukuk Sorunları*, İstanbul.
- Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan. (2017), *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. bs., Ankara.
- Meran, Necati. (2008), *Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Kişilere Karşı Suçlar*, Ankara.
- Montgomery, Jonathan. (2003), *Health Care Law*, Oxford.
- Namal, Arın “Pro ve Contra Argümanlarla Etik Açısından Ötanazi”, (Ed. Tacir, Hamide/Altunkaş, Aysun), III. Sağlık Hukuku Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı ve Ötanazi Sempozyumu, Ankara 2017.
- Oder, Bertil Emrah. (2011), *Hak ve Özgürlükler Temelinde Ötanazi: Anayasa Hukuku Bakımından Bir Değerlendirme*, Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi, (Der. Centel, Nur), İstanbul.
- Oğuz, Yasemin. (2001), *Ötanaziye Etik Yaklaşım, Tıp Etiği Açısından Yasamın Son Döneminde Karar Verme Süreçleri*, (Ed. Hüsrev Hatemi, Hanzade Doğan) Medikal Etik: Doğum, Ölüm Süreçleri ve Yaşamın Anlamı içinde, İstanbul.
- Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay – Özdemir, Saibe. (2013), *Kişiler Hukuku*, İstanbul.
- Oral, Tuğçe. (2011), Hekimin Aydınlatma ve Hastanın Rızasını Alma Yükümü, *Ankara Barosu Dergisi*, S.2, 2011.

- Ömeroğlu, Ömer. (1993), *Ötanazi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 2.
- Özen, Muharrem/ Ekici Şahin, Meral. (2010), *Ötanazi, Ankara Barosu Dergisi*, C.3, S. 4.
- Özgenç, İzzet. (2017)., *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 13.bs., Ankara.
- Özgül, Mehmet Emin. (2010), *Yeni Tıbbi Yöntemlerin Hukuka Uygunluğu*, İstanbul.
- Özkara, Erdem. (2008), *Ötanaziye Farklı Bir Bakış: Belçika’da Ötanazi Uygulaması ve Ülkemizdeki Durum, Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 78.
- Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, R. Murat. (2017), *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 15. bs., Ankara.
- Ünver, Yener. (2011), *Türk Ceza Hukuku Açısından Ötanazi*, Hukuk ve Etik Boyutuyla Ötanazi, (Der. Centel, Nur), Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Disiplinlerarası Hukuk Çalışmaları Serisi No:1, İstanbul.
- Üye, Saim. (2013), *Hukukun ve Ahlakın Sınırlarında Yapışık İkizler, Ankara Barosu Dergisi*, C.6, S. 2.
- Yaşar, Yusuf / Turan, Işıl. (2013), *Alman, Avusturya ve İsviçre Yüksek Mahkeme Kararları Çerçevesinde Talep Üzerine Öldürme Suçu ile Ötanazi İlişkisi, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 19, S.
- Yenerer Çakmut, Özlem. (2003), *Tıbbî Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi*, İstanbul.

BÖLÜM 2

Terörizmin Finansmanı Suçu

Sıdıka Burçak Yılmaz¹

1. GİRİŞ

Terör, toplumda meydana getirdiği infial ve sebep olduğu maddi ve manevi zararlar nedeniyle uluslararası toplumun en önemli gündem maddelerinden biridir. Tarihin en eski dönemlerinden bu yana çeşitli şekillerde ortaya çıkan terör, günümüze değin varlığını devam ettirmiş, bu süreçte zamanın koşullarına uyarlanarak pek çok değişiklik geçirmiştir. Hançer gibi araçlarla gerçekleştirilen ilk terör eylemleri bugün yerini biyolojik ve nükleer teröre bırakmıştır. Teknolojik gelişmeleri yakından takip eden ve her geçen gün yeni yöntemlerle adından söz ettirmeyi başaran terör örgütlerinin varlığı ve devamı kuşkusuz sahip oldukları maddi kaynaklarla doğru orantılıdır. Bu bağlantının farkında olan devletler, gerek ulusal gerekse de uluslararası düzlemde terörizmin finansmanının engellenmesi için çeşitli adımlar atmışlardır. Uluslararası sözleşmeler, ulusal mevzuatların yakınlaştırılması, mali ve hukuki yardımlaşma ve düzenleyici ve denetleyici kurumların oluşturulması, terörizmin finansmanının engellenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalardır. Her geçen gün, teröre sağlanan yardımların önlenmesi ve para kaynaklarının takip edilmesi suretiyle teröristlerin ve terör örgütlerinin deşifresinin sağlanması maksadıyla yeni düzenlemeler yapılmakta ve yeni kararlara imza atılmaktadır.

Bu kapsamda Türk Hukukunda da terörizmin finansmanının önlenmesi için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Son olarak Türkiye'nin de taraf olduğu Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmeye uyum kapsamında 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Anılan Kanun terörizmin finansmanı suçunu tanımlamakta ve finansmanın önlenmesi amacı taşıyan malvarlığının dondurulması tedbirini düzenlemektedir. Bu çalışmada, kısaca terör, terör suçu kavramları ve ulusal mevzuatımız açısından 6415 sayılı Kanun ekseninde terörizmin finansmanı suçunun unsurları incelenmiştir.

2. TERÖR ve TERÖR SUÇU KAVRAMLARI

Terörizmin finansmanı suçu incelenmeden evvel bağlantılı kavramların kısaca açıklanması hem ulusal hem de uluslararası mevzuatın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

¹ Dr., ORCID: 0000-0002-8609-8760

2.1. Terör ve Terörizm

Terör, yeni bir kavram değildir. Tarihte ilk dönemlere kadar uzanan bir geçmişte bulunduğu kabul edilen terörün bilinen ilk çıkışı genel kabule göre Zelotlardır. Milattan sonra 66 yılında Roma İmparatorluğu'nda ortaya çıkan ve Yahudi milliyetçisi bir hareketi temsil eden Zelotlar, bir süre sonra yerini Sicarilere bırakmıştır. XI. yüzyılda Hassan Sabbah tarafından kurulan Haşhaşiler'in (Haşhâşîn, Assassins) ise tarihte uzun süre mevcudiyet gösteren, etkili bir terör örgütü olduğu söylenebilir (Turinay, 2016: 53-54).

Terörün kelime olarak kökün genel kabule göre “terrere” sözcüğüdür. Ancak bunun doğru bir düşünce olmadığı, terrere kelimesinin de “timor” (korku) kelimesinden türetilen bir ifade olduğu belirtilmektedir (Şen ve Gümüş-Özuyar, 2015: 11-12).

Terör kavramı hakkında doktrinde ve uluslararası toplumda değişik tanımlamalar yapılmıştır. Terörü bir savaş biçimi ya da sahte bir siyaset yapma biçimi olarak değerlendirenler olduğu gibi (Çalışır, 2009: 74-75), masum insanları hedef alan şiddet içerikli eylemler olarak tanımlayanlar da bulunmaktadır (Gediz-Oral, 2016: 343).

Terör ve terörizmi tanımlama girişimlerinin fazlaca üzerinde durmaksızın 3713 sayılı Kanunun birinci maddesinde yer alan terör tanımına değinmenin daha sistematik olacağı düşünülmektedir (Hakeri, 2013: 63). Anılan maddeye göre terör, *“cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir”*.

Terörizm ise terörden farklı bir kavramdır. İlki genel bir yaklaşımla *“uzun süreli korku ve dehşet durumunu”* ifade ederken, ikincisi, *“bu durumun ortaya çıkarılmasını amaçlayan stratejiyi”* ifade etmektedir (Çiçek, 2006: 21). Bir diğer tanıma göre terörizm, *“siyasal amaçlarla kişi ya da gruplarca olağandışı şiddete başvurulması ya da şiddet kullanma tehdididir. Bu kişiler, mevcut idari otoriteye karşıdır ve eylemleri, kurbanlarının ötesinde geniş grupların davranış ve tutumlarını değiştirmeye yöneliktir”* (İsen, 1983: 194).

Terör ve terörizm kavramları üzerinde tam bir ittifak sağlanabilmiş değildir. Anılan kavramlar, hukuki, siyasi ve sosyolojik boyutlara sahip, ideolojiye, rejime, döneme göre farklılık arz eden göreceli bir yapıdadır (Turinay, 2016: 39).

2.2. Terör Suçu

Terör suçlarının belirlenmesi hususunda belirli bir ölçüt koymanın zorluğu nedeniyle, genelde sayma suretiyle belirleme yolu tercih edilmiştir. 3713 sayılı Kanun da terör suçlarını sayma yoluna gitmiş, bu saymayı iki türlü yapmıştır. Öncelikle 3. maddede terör suçları sayılmış, 4. maddede de terör amacıyla işlendiğinde terör suçu sayılacak suçlar belirtilmiştir. Bu sayımın önemi anılan suçlar bakımından Terörle Mücadele Kanunu hükümlerinin uygulanacak olmasıdır (Hakeri, 2013: 64-65).

Terörle Mücadele Kanunu'nun birinci maddesinde belirlenen amaçlara ulaşmak için oluşturulmuş örgütlerin mensubu olup, bu amaçlar doğrultusunda suç işleyen veya suçu işlemese dahi örgüt mensubu olan kişi terör suçlusudur. Terör örgütüne mensup olmasa da örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusudur. Benzer şekilde Terörün Finansmanın Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde de terörle ilgili olarak yapılan diğer sözleşmeleri de kapsayacak şekilde bir terör suçu düzenlemesine yer verilmiştir.

Terör suçlusunu ile gerilla veya özgürlük savaşçısı arasındaki ayırımın üzerinde de durmak gerekmektedir. Teröristler genellikle kendilerini gerilla ya da özgürlük savaşçısı olarak takdim ederler. Bu nedenle *“birinin teröristi diğerinin özgürlük savaşçısıdır”* sözü çokça kullanılan bir değerlendirmedir (Şen ve Gümüş-Özuyar, 2015: 15). Ancak bu kavramlar birbiri ile örtüşmemektedir. Gerilla, muntazam askeri kuvvetlere karşı savaş açan gayri muntazam askerlerdir. Teröristler ise yaşlılar, kadın ve çocuklar gibi zayıf ve savunmasız kişilere ve kaçabilirlerse askerler dışında herkese saldırabilir. Özgürlük savaşçıları da gayrinizami asker sayılabilir, zira bunlar da nizami askeri kuvvetlere karşı savaşır. Sivillere saldırmazlar ve harp kurallarına tabi oldukları kabul edilir. Örneğin rehine almaz, sivilleri tehlikeye atmaz ve silahlarını açıkta taşırlar. Teröristler ise muharip-gayri muharip ayrımı tanımadan her hedefe saldırabilir ve şiddetin her türlüünü kullanabilir. Terörizmin bu kavramlarla karışmasının sebebi, her halde genel savaşlarda ya da iç savaşlarda zaman zaman başvurulmuş bir savaş stratejisi olmasından kaynaklanmaktadır (Altuğ, 1986-1987: 50-51). Dolayısıyla terörist ne özgürlük savaşçısı ne de gerilladır. Terörist, teröristtir ve neyi başarmak yahut sistemi neye dönüştürmek istediğinin bir önemi bulunmamaktadır (Bruce, 2013: 26). Bu nedenle uluslararası toplum, terörizmi tanımlarken mümkün olduğunca siyasi suç ve siyasal amaçla işlenen suç kavramlarından uzak kalmaya çalışmış, terörü ve terörizmi tasarlanan amaç, nihai hedef ve yasaklanan araçların kullanılması ekseninde tartışmıştır (Saul, 2008: 27).

2.3. Terör Örgütü

Genel olarak örgüt, *“ortak amaç ya da eylem gerçekleştirmek maksadıyla bir araya gelen kurum ya da kişilerin oluşturduğu birlik”* olarak tanımlanmaktadır. Organize suç örgütü ise, hiyerarşik yapı içinde disiplinli ve sürekli olarak

genellikle kamu düzenini bozucu türde suçlar işleyen örgüttür (Çalışır, 2009: 7-9). Bir diğer tanıma göre suç örgütü, “*yasadışı faaliyetleri ve etkileri ulusal sınırları aşan daimi bir suç işletmesidir*”. Örgütlü bir yapısı bulunmaktadır. Korku, yıldırma ve rüşvet üzerine dayanır. Başlıca amacı gelir elde etmektir. Benzer bir tanımda temel amaç kazanç elde etmek olarak belirlenmiş ve ulusal sınırların aşılması hususu bu tanımda da yer almıştır. Suç örgütlerinin yasadışı faaliyetler yoluyla kazanç elde etmeye yönelik uluslararası faaliyet gösteren ve baskıcı yöntemler benimseyen kişilerden oluşan topluluklar olarak ağırlıklı kabul gördüğü anlaşılmaktadır (Kocasakal, 2002: 137-138). Amerikan Kongresi’nin organize suçta eğilimler ve politik sorunların gözden geçirilmesi için hazırladığı raporda, organize suçun öznitelikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre bir organize suç örgütünde disiplinli yapı, sınırlandırılmış üyelik, devamlılık, cebri ya da tehdidi şiddet, yasal olmayan yatırım/girişimler, yolsuzluk/rüşvet ve ideolojiden yoksunluk, en belirgin özelliklerdir (Çelik, 2013: 15-16).

Suç örgütleri ve terör örgütleri farklı olmasına rağmen özellikle finansal kaynak sağlama yönünde birbirlerine benzemektedir. Bilhassa terör örgütleri, mali kaynak sıkıntısı çektikleri zaman, organize suç örgütü gibi gelir elde etme yoluna gitmektedir. Karadelik sendromu olarak da adlandırılan bu süreç, uluslararası toplum için büyük tehlike oluşturmaktadır (Öz-Yıldız, 2017: 27-64). Örneğin Irak ve Suriye’de Işid hakkında uzmanlar ve yerli halkla yapılan görüşmeler sonucunda insan ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi eylemler gerçekleştirdikleri bilgisi elde edilmiştir. Askeri operasyonlar ile örgütün etki alanı azaldıkça örgütler kriminalleşmiş, mafya tipi olarak ifade edilebilecek (Kocasakal, 2002: 130-131), kara para aklama ve zorla para elde etme gibi yöntemlerle, azalan askeri güçleri sonucu ellerindeki gelir kaynaklarını daha kontrollü bir şekilde kullanma yoluna gitmekte oldukları görülmüştür (Güney, 2017: 10). Ancak elbette finansal kaynak sağlama noktasındaki bu yakınlığa rağmen terör örgütü ve organize suç örgütü birbirlerinden farklı kavramlardır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu terör örgütünü tanımlamamıştır. Bununla birlikte, Kanunu’nun 7. maddesine göre, “*cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1’inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar; yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314’üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır*”. Bu düzenleme uyarınca silahlı örgütlerin terör örgütü olarak kabul edilmesi söz konusudur (Hakeri, 2013: 69). Ancak madde eleştirilmiş ve sadece silahlı örgütlerin terör örgütü sayılmasının silah kullanmayan fakat eylemleri ile –örneğin diri diri gömerek yahut yakarak insan

öldürme- çok daha korkutucu olan örgütlerin terör örgütü sayılmasının engellendiği vurgulanmıştır (Çiçek, 2006: 18-19).

Terör örgütü denildiğinde temelde üç yapısal unsur göze çarpmaktadır: ideoloji, şiddet ve örgütlenme. İdeoloji, yukarıda ifade edildiği gibi organize suç örgütünde bulunmayan bir niteliktir. Terör örgütü ve organize suç örgütünü ayırmada en çok kullanılan ölçüt ideolojidir. İdeoloji, siyasal ve toplumsal bir öğreti oluşturarak, bireysel veya kolektif hareketlere yön veren düşünce sistemidir. İdeolojilerin gerek ve isteklerinin normal yollardan gerçekleşmemesi, siyasi olarak yer bulamaması ya da önünün tıkanması gibi sebepler, takipçilerini teröre itmektedir (Uyar, 2008: 2-9).

Terörün önemli bir diğer unsuru ise şiddettir. Şiddet içerikli eylemler, terör örgütlerini diğer suç örgütlerinden ayırmaktadır. Şiddet, *“kişinin kendine karşı, başka bir kişi ya da bir grup veya topluluğa karşı, tehdit veya gerçek, kasıtlı fiziksel güç veya iktidarın kullanımı sonucunda, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme bozukluğu, ya da yoksunluğa sebebiyet vermesidir”*. Dünya Sağlık Örgütü şiddeti üç kategoride incelemektedir; kişinin kendisine zarar vermesi (intihar gibi), kişiler arası şiddet (aile ve toplum) ve kolektif şiddet (sosyal, ekonomik ve politik şiddet) (Özkan ve Baylan, 2014: 218-219).

Terör örgütleri, amaçladıkları siyasi hedeflere ulaşmak amacıyla şiddete başvururlar. Şiddetin en önemli aracı saldırdır. Bu yolla terör örgütleri, toplumda korku ve kaos oluşturma, halkta bıkkınlık meydana getirme ve otoriteye olan güveni sarsmayı amaçlarlar. Terör örgütlerince kullanılan şiddetin özelliği rastgele olmasıdır. Terör örgütleri genellikle şiddet uyguladıkları kişileri belirlemezler. Örgütün benimsediği ideoloji ile sorunu olmayan masum insanlar da şiddet mağduru olabilir (Gücenmez, 2014: 17-18).

Terör örgütünün diğer unsuru olan örgütlenme, belli bir örgütsel yapılanma içinde aynı amaç etrafında toplanan ve aynı hedefe yönelmiş kişilerin organize şekilde eylem ve şiddet hareketlerini gerçekleştirmesidir. Eylemin planlanmasından gerçekleştirilmesine kadar geçen süreçte çok sayıda örgüt üyesi görev yapmaktadır (Çağlar, 1995: 124).

Örgütlenme, ana ve destek unsurlardan oluşmaktadır. Ana unsurlar ise kendi içinde kuvvetli ve çekirdek lider kadro, yeraltı örgütü ve vurucu-militan güç olarak üç kısma ayrılmaktadır (Uyar, 2008: 15).

Terörün ve terörizmin tanımı nasıl yapılırsa yapılsın en önemli husus bunların sebep olduğu olumsuzluklardır. Toplumsal tehlike bakımından en üst sıralarda yer alan terör, sadece insanların ölmesine ya da yaralanmasına değil, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda geri kalmasına da yol açmaktadır. Terörizmin finansmanı ve dolayısıyla terörle mücadele, çoğu açıdan gelişmenin de bir ön

koşulu olmaktadır. Bu sebeple terörle mücadeleye tek bir pencereden yaklaşmak yeterli sonuç almayı engelleyecektir (Şen, 2015: 17-70).

3. TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNE DAİR ULUSLARARASI KURUM ve DÜZENLEMELER

Terörizmin finansmanının önlenmesine dair uluslararası düzenlemelerin başında kuşkusuz Birleşmiş Milletler nezdinde yapılan Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme gelmektedir. Ancak söz konusu Sözleşme öncesi ve sonrasında gerek Birleşmiş Milletler gerekse Avrupa düzleminde farklı düzenlemeler yapılmış, çeşitli organlar oluşturulmuş ve pek çok karar alınmıştır.

3.1. Birleşmiş Milletler ve Terörizmin Finansmanın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme

Birleşmiş milletler nezdinde terörle mücadele için çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi tarafından alınan kararlar ile 11 Eylül saldırıları sonrası hızlanan uluslararası düzenlemeler, terörizmin ve finansmanının önlenmesi bağlamında büyük önem taşımaktadır.

Birleşmiş Milletlerin terör çalışmaları Milletler Cemiyeti dönemine uzanmaktadır. Dar kapsamlı da olsa terörün ilk kez tanımlandığı belge olan 1937 tarihli Terörizmin Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme bu dönemde kabul edilmiştir. İlk dönemlerde genellikle terörün tanımlanması, terörizmle sömürgecilik karşıtı hareketler arasındaki ilişki ve devletlerin silahlı kuvvetlerinin çalışmaları gibi noktalarda yoğunlaşan terör çalışmaları, ilerleyen dönemlerde yeni Sözleşmelerin kabulü sonucunu doğurmuştur (Ayhan, 2015: 130-132).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından terörizmin finansmanının önlenmesine dair, 1994 yılında 49/60 sayılı karar, 1996 yılında 52/210, 1997 yılında 52/165, 1998 yılında 53/108 ve 2006 yılında 60/288 sayılı kararlar alınmıştır. Terörizmin finansmanı açısından önemli sayılabilecek kararların çoğunlukla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyince alındığı, bu konuda Genel Kurul tarafından fazlaca karar alınmadığı görülmektedir. Güvenlik Konseyi tarafından alınan kararlar ise temelde ikiye ayrılmaktadır. Bunlar 1373 (2001) sayılı Karar ve ilgili sayılabilecek kararlar ile 1267 (1999) sayılı Karar ve ilgili sayılabilecek kararlardır. 1267 sayılı kararla ilgili görülebilecek olan kararlar, 1333(2000), 1390 (2002), 1455 (2003), 1526(2004), 1617(2005), 1735(2006), 1822(2008), 1904(2009), 1989(2011), 2083 (2012) ve 2161(2014) sayılı kararlardır. 1373 sayılı kararla ilgili olarak görülebilecek kararlar ise 1269(1999), 1535(2003) ve 1566(2003) sayılı kararlardır (Yücel, 2015:31-36).

11 Eylül saldırılarından evvel terörizmin ve terörizmin finansmanının önlenmesi adına yapılan en dikkate değer çalışma Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmedir. Sözleşmeyle, taraf devletlerde terörizmin finansmanının engellenmesi, terörizme finansal destek sağlamanın suç haline getirilmesi ve bu suçun ağır cezalara tabi tutulması için gerekli önlemlerin alınması, taraflar arasında işbirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Sözleşme, terörizmin finansmanı suçu tanımıyla, doğrudan ve dolaylı desteğin söz konusu olabileceğini vurgulamakta ve taraf devletlere, kendi topraklarında ve ülke dışında suçun işlenmesine yönelik olarak yapılan hazırlıkları önlemek için işbirliği yapma sorumluluğu yüklemektedir (Azarkan, 2007: 50).

Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 09.12.1999 tarihli New York toplantısında kabul edilmiş ve 10.01.2000 tarihinde imzaya açılmıştır. İmzalama süreci 31.12.2001 tarihine kadar devam eden Sözleşmeyi, Türkiye, 27.09.2001 tarihinde imzalamış ve Sözleşmenin onaylanması 10.01.2002 tarihli ve 4738 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur. Sözleşme, 01.03.2002 tarihli ve 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış ve Sözleşmenin metni, 01.04.2002 tarihli ve 24713 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır (GÜTCHUAM, 2017: 391).

Sözleşmenin Giriş bölümünde genel olarak süreç, amaç ve ilkeler gibi hususlardan bahsedilerek, terörizmin etkisi ve devamı açısından finansmanın önemine vurgu yapılmış ve tüm taraf devletler, terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla Sözleşme ile belirlenen konularda etkili önlemler almaya, düzenlemeler yapmaya çağırılmıştır.

Sözleşmenin birinci maddesinde fon ve getiri gibi kavramların tanımlaması yapılmıştır. Hemen belirtilmelidir ki Sözleşmeye göre fon, *“her ne suretle edinilmiş olursa olsun, maddi veya gayri maddi, menkul veya gayrimenkul, her türlü kıymeti ve bu kıymetler üzerinde bir mülkiyet hakkı veya çıkarı kanıtlayan, elektronik veya dijital şekiller dahil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları ve bu çerçevede banka kredilerini, seyahat çeklerini, para havaalelerini, hisse senetlerini, teminatları, tahvilleri, kredi mektuplarını, işbu tatad sınırlayıcı olmaksızın”* kapsamaktadır.

Sözleşmenin ikinci maddesi ile hangi eylemlerin finansmanının Sözleşmeye dahil olacağı ve terörizmin finansmanı suçunun kapsamı belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre, *“Sözleşmeye ekli olan diğer sözleşmelerde yer alan eylemlerin; niteliği ve kapsamı itibarıyla bir halkı korkutmak, ya da bir hükümeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacını gütmesi halinde, bir sivilin ya*

da bir silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemlerin” gerçekleştirilmesinde kısmen veya tamamen, her ne suretle olursa olsun, kullanılmak üzere veya kullanılacağını bilerek doğrudan veya dolaylı olarak yasadışı bir şekilde ve kasten fon sağlayan veya toplayan kişi, Sözleşmeyi ihlal etmiş olacaktır. Devamla, sayılan suçları işlemeye teşebbüs eden kişini de suç işlemiş sayılacağı, suçun işlenmiş sayılması için fonun fiilen kullanılmasının gerekmediği düzenlenmiştir. Sözleşmeye göre, suçun işlenmesine suç ortağı olarak iştirak eden, talimat veren veya katkıda bulunan kişi de suç işlemiş sayılacaktır. Sağlanacak katkının; kasıtlı olması, ya suçun işlenmesini gerektiren bir grubun bu suç teşkil eden eylemini kolaylaştırmaya veya amacına hizmet etmeye yönelik olması ya da grubun, madde kapsamında bir suç işleme niyetinde olduğu bilinerek yapılmış olması aranmıştır.

Sözleşmenin dördüncü maddesi ile her taraf devletten Sözleşme ile belirlenen suçların iç hukuk uyarınca cezai kovuşturma gerektiren suç kapsamına alınması ve suçların ağırlığı göz önünde bulundurularak uygun şekilde cezalandırılmasının sağlanması istenmiştir. Sözleşmenin beşinci maddesinde tüzel kişilere yaptırım uygulanmasına ilişkin, sekizinci maddesinde malvarlığının dondurulması tedbirine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Sözleşme ile taraf devletlere hem toprakları içinde hem torakları dışında işlenecek suçlar açısından işbirliği yapma ödevi getirilmiş ve yargı yetkisine dair düzenlemelere değinilmiştir.

Sözleşmenin 2/1-b bendine göre, “*niteliği veya kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak, ya da bir hükümeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacını gütmesi halinde, bir sivilin ya da bir silahlı çatışma durumunda **muhasemata doğrudan katılmayan** herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemler*”, terör eylemi olarak nitelendirilir. Başka bir deyişle silahlı çatışma söz konusu ise çatışmaya doğrudan katılan tarafların birbirlerine karşı işledikleri öldürme ve ağır yaralama fiilleri terör suçu olarak değerlendirilmeyecektir. Dolaylı olarak bu tür çatışmaların taraflarına silah ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması için fon sağlanması Sözleşme kapsamında terör finansmanı suçunu oluşturmayacaktır. Bu itibarla PKK terör örgütünün gerçekleştirdiği öldürme ve ağır yaralama eylemleri terör suçu olarak kabul edilmeyebileceği gibi, bu örgüte yapılan yardımlar da Sözleşmenin ihlali olarak değerlendirilmeyebilecektir. Kaldı ki pek çok devlet tarafından yardım gören PKK ve bağlı organizasyonları açısından uluslararası düzeyde gerekli tedbirler alınmamaktadır (Özgenç, 2018: 223-226). PKK terör örgütünün konuşlandığı coğrafya ile birlikte Türkiye’ye yönelik terör faaliyetlerinin ekonomik arka planı

ve derecesi göz önüne alındığında bu hususa dikkat edilmesi gerektiği açıktır (Kekevi ve Kılıçoğlu, 2008: 79).

Yine İngilizce metinde yer alan bazı ifadelerle Türkçe metinde yer alan ifadelerin birbirini tam olarak karşılamadığı anlaşılmaktadır. Örneğin İngilizce metinde yer alan “*unlawfully and wilfully*” ifadesi Türkçede “*yasadışı bir şekilde ve kasten*” şeklinde tercüme edilmiştir. Ancak bu ifadenin Türkçeye “*hukuka aykırı olarak ve isteyerek*” şeklinde çevrilmesi gerektiği belirtilmiştir (Özgenç, 2018: 227).

Sözleşmeye uyum kapsamında ulusal mevzuatta yapılan düzenlemeler de tıpkı Sözleşmenin kendisi gibi çok sayıda olumsuz eleştiri almıştır. Özellikle Sözleşmenin yerine getirilmesine yönelik hazırlanan 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun’la getirilen malvarlığının dondurulması tedbiri ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla Anonim Şirketlerin hamile yazılı pay senetlerinde getirilen değişiklikler mülkiyet hakkını ihlal eder nitelikte bulunmuştur.

Terörün finansmanının ve karapara aklamanın önlenmesi amacıyla, 11 Eylül saldırılarından sonra bir takım düzenlemeler oluşturulmaya başlanmıştır. Bu süreçte Mali Eylem Görev Gücü’nün (*Financial Action Task Force - FATF*) tarafından hazırlanan tavsiyeler neticesinde, tüzel kişilerin arkalarındaki gerçek kişilerin kimliklerinin tespiti önem kazanmıştır. Ekonomik hayattaki rolü ve özellikle hamiline yazılı pay senetleri ile pay sahiplerinin kimliklerini gizlemeye imkan veren yapısı dolayısıyla, anonim şirketler düzenleme alanına dahil edilmiştir. Avusturya ve İsviçre gibi hukuk sistemlerinde, hamiline yazılı pay senetlerinin uygulama alanı istisnai hale gelmiş veya bildirim yükümlülüğü getirilerek, pay sahiplerinin kimliklerini gizli tutma imkânlarının önüne geçilmiştir. Bu düzenlemeler ile şirket tipine ismini veren “anonimlik” unsurunun ortadan kaldırıldığı ifade edilmektedir (Tütüncü, 2017: 749-755, 776). 6415 sayılı Kanun ile getirilen malvarlığının dondurulması tedbiri ile malvarlığı dondurulan kişilerin bu malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik işlemlerde bulunamayacağı belirtilmiştir (Bozkurt, 2017: s.443-444).

3.2. Diğer Kurum ve Düzenlemeler

Yukarıda Birleşmiş Milletlerce yapılan çalışmalar dışında özellikle Avrupa nezdinde alınan kararlar ve Mali Eylem Görev Gücü’nün oluşturulması, terörizmin finansmanının önlenmesini sağlamaya dönük diğer gelişmelerdir.

Avrupa Konseyi'nin terörle mücadele bağlamında gerçekleştirdiği hukuki çalışmaları neticesinde bağlayıcı nitelikte sözleşmeler ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlileri, 1977 tarihli Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, 2003 tarihli Terörizmin (Tedhişçiliğin) Önlenmesi Avrupa Sözleşmesi Tadil Protokolü, 2005 tarihli Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, El konulması ve Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova Sözleşmesi), 2005 tarihli Terörizmin Önlenmesi Avrupa Sözleşmesidir (Ergül, 2014: 741-742).

Birleşmiş Milletler çalışmalarında olduğu gibi Avrupa çalışmalarında da 11 Eylül öncesi ve sonrasında önemli adımlar atılmıştır (Uyar, 2008: 1-2). 11 Eylül öncesinde terör çalışmaları kapsamında 1976 yılında TREVI (*Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence, Internationalism*) danışma sisteminin kurulması, Schengen Antlaşması (1985), Europol (*Avrupa Polis Okulu*) Sözleşmesi'nde (1 Ekim 1998) Amsterdam Antlaşması (1999) ile getirilen değişiklikler önemli olmakla birlikte, Avrupa nezdinde alınan en önemli karar, 11 Eylül sonrasında -19 Eylül 2001 tarihinde- Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen “Terörizmle Mücadeleye İlişkin Konsey Çerçeve Kararı Tasarısı”dır. Tasarı'nın ardından 21 Eylül 2001 tarihinde yapılan olağanüstü Konsey toplantısında, “Terörizmle Mücadele Eylem Planı” oluşturulmuş^{tur. 27-28} Aralık 2001 tarihlerinde belirlenen “Terörizmle Mücadelede Ortak Tutum ve Terörizmle Mücadelede Özel Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Ortak Tutum Belgesi” diğer önemli çalışmalardandır. 2001 Aralık ayının sonlarında “Avrupa Yakalama Emrinin” yürürlüğe sokulması, 2002 yılında kurulan Eurojust^{terörle mücadele konusunda} Avrupa tarafından yapılan diğer uygulamalardır.

Mart 2004 tarihinde Madrid'de dört trene düzenlenen bombalı saldırı ve Temmuz 2005 tarihinde Londra'da 6 metro istasyonuna eş zamanlı olarak gerçekleştirilen terör eylemleri, Avrupa içinde büyük bir tepki oluşturmuştur. 25 Mart 2004'te toplanan Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi sonucunda “Terörizmle Mücadele Deklarasyonu” yayınlanmış ve “2004 Yeni Eylem Planı” kabul edilmiştir. 2005 yılına gelindiğinde Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi İçin Operasyonel İşbirliği Ajansı kurulmuş, Avrupa Güvenlik Stratejisi ile bağlantılı olarak “Avrupa Birliği Terörizmle Mücadele Stratejisi” kabul edilmiştir. Tüm bunların yanında Avrupa devletleri terörizm ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla günümüze kadar pek çok karar almış, kurum oluşturmuş ve çalışmalar yürütmüştür (Zenginoğlu, 2016: 170-171, 173-174).

Kara paranın, mali sistem üzerindeki tehlikeli sonuçları gören G-7 ülkeleri tarafından, 1989 yılında FATF kurulmuştur. Terörizmin finansmanının

engellenmesi konusunda çalışan önemli bir kurum olan FATF ile para aklama, bağlantılı mali sorunlar ve bunlarla mücadeleye yönelik mevzuatların standart hale getirilmesi, bankacılık sistemi ile mali kurumların kara para aklama amacıyla kullanımının önlenmesi amaçlanmıştır. 11 Eylül saldırılarından sonra FATF, terörün finansmanı konusunun önemi dolayısıyla bu konuya eğilerek bir olağanüstü toplantı düzenlemiş ve terörün finansmanı ile mücadele için 8 özel Tavsiye getirilmiştir. Revize edilen ve yeniden hazırlanan 40 Tavsiye ile birlikte kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelenin ortak temeli oluşturulmuştur (Yücel, 2015: 47-48).

4. TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU

4.1. Genel Olarak

Terör suçlarının mali kaynak olmadan işlenemeyeceği genel kabul gören bir düşüncedir. Gerçekten de ister az ister çok maliyetli olsun, terör saldırıları mutlaka öncesi ve sonrası da dahil olmak üzere finansal dayanak gerektirmektedir. Zira ideoloji her ne kadar terör örgütlerinin önemli bir unsuru olsa da hiçbir örgüt sadece ideoloji ile yaşayamaz. Yiyecek, giyecek ve silah temin etmeksizin bir terör örgütünün uzun süre varlık göstermesi mümkün değildir. Bu nedenle finansman, terörün hem etkisi hem de devamlılığı açısından çok büyük bir öneme sahiptir (Vittori, 2011: 13-14; Mikail, Karabulut ve Değer, 2014: 111).

İtalyan bir örgütün yeraltı yapılanması mensubu tek bir üyesinin aylık gideri 1970'lerde yaklaşık 15.000 Amerikan dolarıdır. Bu kişilerin sadece kendi şahsi ihtiyaçları değil, geride bıraktıkları ailelerinin dahi ihtiyaçları karşılanmakta, bu ise önemli oranda terör örgütlerinin finansal getirisine bağlı olmaktadır. Terör örgütlerinin harcamaları çoğu kez saldırı öncesi hazırlıklar için yapılmaktadır. 11 Eylül saldırılarının maliyeti 300.000-500.000 Amerikan Dolarını bulmuştur ancak hazırlık süreci çok daha maliyetli olmuştur. Yine 2001 yılında bir terör örgütünün bomba yapımını öğrenme maliyeti yaklaşık iki milyon Amerikan Dolarını bulmuştur (Vittori, 2011: 13-23).

Görüldüğü üzere, ister bireysel isterse örgütlü şekilde işlensin, terör suçlarında en önemli ihtiyaç mali kaynaktır. Her ne kadar yapılan araştırmalar, doğrudan terör saldırısı gerçekleştirmek için mali kaynağın çok da fazla olmasının gerekmediğini gösterse de, örgütün yaşamsal idamesi için mali desteğe ihtiyaç duyduğu kuşkusuzdur. Ayrıca para hareketlerinin izlenmesi ile hem yapılmış saldırıların faileri bulunmakta hem de ileride gerçekleştirilecek saldırıların önüne geçilebilmektedir (Uyar, 2008: 3).

4.2. Terörizmin Finansman İhtiyacı

Terör örgütlerinin sürekliliğini sağlayabilmesi ve gerçekleştirdiği eylemlerin gücü, sahip olduğu finansal kaynaklarla doğru orantılıdır. Yeni üyelerin örgüte katılımı sürecindeki harcamalar, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinin kolaylaştırılması için gerekli harcamalar (örneğin ulaşım, konaklama ve sahte kimlik harcamaları), örgüt üyelerine doğrudan yapılan ödemeler, paralı üye alma, uzman çalıştırma, örgütsel doküman oluşturulması ve dağıtımı, toplantı ya da organizasyon düzenlemek için yer kiralamak gibi masraflar, terör örgütlerinin temel harcamalarıdır (FATF, 2018: 18-25).

4.3. Terörizmin Finansman Kaynakları

Terör örgütleri organize suç örgütlerine benzer şekilde faaliyet göstermekte, başta uyuşturucu ticareti olmak üzere, gelir getirici yasadışı alanlara ve bazen yasal sayılan kaynaklara yönelmektedir (Mikail, Karabulut ve Değer, 2014: 110-111).

Tıpkı bir “restoran menüsüne” benzetilen bu kaynaklar oldukça çeşitlidir. Devlet yardımları, gönüllü bağış ve destekler, hırsızlık ve yağma, rüşvet ve hükümet yetkililerinin yaptığı diğer yolsuzluk türleri, uyuşturucu ticareti, adam kaçırma, şantaj, sahtecilik ve kaçakçılığa kadar pek çok yöntemle terörizmin finansmanının sağlanması mümkündür (Vittori, 2011: 25-27; Gediz-Oral, 2016: 345).

Kar amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması, örgüt üyelerinden ekonomik durumlarına göre alınan aidat ve bağışlar, paravan şirketler yoluyla yapılan ticari faaliyetler, gazete, kitap, dergi ve televizyon programları gibi örgütsel yayınlar, düzenlenen konser, sergi, gösteri gibi diğer sosyal etkinlikler ve bilhassa yabancı kişi, devlet ve diğer terör örgütleri tarafından sağlanan maddi destekler, terör örgütlerinin yasal finans sağlama araçlarıdır (Gücenmez, 2014: 35-39).

Sağlanan fonun örgüte ve üyelere aktarım süreci ise benzer derecede karmaşık bir ağıdır. Çeşitli yöntemlerle elde edilmiş fonların, mali ve hukuki sistemin dikkatini çekmeden aklanması ve örgüte/üyelere ulaştırılması gerekmektedir. Bunun için de farklı yollar kullanan terör örgütleri, son dönemlerde kayıt tutmaya imkan vermeyen yöntemleri tercih etmektedir. Önceleri resmi bankacılık sistemlerini kullanan örgütler, bu sistemlerdeki para hareketlerinin takibinin çok kolay olması ve uluslararası toplum tarafından bankacılık sistemleri üzerinden gerçekleşen hareketlerin takibi ve kayda alınması hususunda ortak güvenlik politikaları izlenmesi nedeniyle alternatif yollara başvurmaya başlamıştır (Aykın ve Sözmen, 2008: 42-45).

FATF’a göre alternatif havale sistemleri, “*bir yerden başka bir yere para göndermeye yarayan ve genellikle bankacılık kanalları dışında faaliyet gösteren her sistemi*” ifade etmektedir (Vaccani, 2009: 1). Alternatif havale sistemleri, Hue (Vietnam), Hui Kuan (Hong Kong) veya Hawala (Güney Asya, Orta Doğu) gibi isimlerle anılmaktadır (Aykın ve Sözman, 2008:46).

Bu sistemlerde genellikle ya çok az kayıt tutulur ya da hiç kayıt tutulmaz ve denetlenmez. Sistemin işleyişi güven esasına dayanır ve çoğunlukla akraba ya da çok yakınlar arasında işletilir. Sistemde X ülkesinden Y ülkesine para yollamak isteyen kişi önce X ülkesinde bu sistemi yürüten birine gider. Parayı bu kişiye peşin olarak verir. X ülkesinde parayı alan kişi, Y ülkesinde bulunan ağa dahil kişiye haber verir ve aynı miktarda para, Y ülkesindeki kişi tarafından burada bulunan alıcıya ulaştırılır. Sistem, fiziken para çıkışı yapılmadığı ve herhangi bir kayda takılmadığı için tehlikeli olarak görülmektedir. Genellikle Ortadoğu ülkelerinde kullanılan bir sistemdir. Örneğin 1998 yılında Amerika’nın Kenya ve Tanzanya elçiliklerine yapılan saldırıların finansörünün Pakistanlı bir havaledar olduğu ifade edilmiştir (Vittori, 2011: 45-47).

4.4. Terörizmin Finansmanı Suçunun Mevzuat Tarihçesi

Terörizmin finansmanı olarak kabul edilen eylemlere ilişkin düzenlemeler, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun çıkarılıncaya kadar geçen süreçte çeşitli Kanunlarda yer bulmuştur. Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 169.maddesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220/7.maddesi ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun mülga 8. maddesi, terörizme fon sağlanması ve toplanması eylemlerinin cezalandırılmasında kullanılmış olan mevzuattır (Bodur ve Özkul, 2017: 206).

Bunlardan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun mülga 8.maddesinde terörün finansmanına ilişkin, “*Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır*” şeklinde bir hükme yer verilmiştir. Maddenin birinci fıkrasında geçen fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri ifade etmektedir. 3713 sayılı Kanun ile düzenlenen finansman suçu, özel niteliği bulunan bir yardım suçu olarak görülmüştür (Taştan, 2009: 177).

Kanunun 8/A maddesi, terörün finansmanı suçunda ağırlaştırıcı hal olarak “*Bu Kanun kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır*” hükmünü amirdir. Kanunun 8/B maddesi ise terörün finansmanı suçunda tüzel

kişilerin sorumluluğunu düzenlemiş, maddede “*Bu Kanun kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, Türk Ceza Kanununun 60.maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur*” şeklinde bir ifade yer almıştır.

3713 sayılı Kanunun mülga 8. maddesinde yer alan terörün finansmanı suçunu işleyen kimsenin terör örgütü üyesi olarak cezalandırılacağı ifade edilmekteydi. Bu düzenleme, terörün finansmanı suçunu işleyen kişinin örgüt üyesi olmayabileceği ve örgüt üyesi olmayan bir kimsenin yalnızca teröre finansman sağladığı için terör örgütü üyesi olarak cezalandırılmasının uygun olmayacağı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Terörün finansmanı suçunu işleyen kimsenin işlediği fiile özgün bir ceza ile cezalandırılmasının kanunilik ilkesi ve verilecek cezanın failin şahsına uydurulması ilkesi bakımından daha yerinde olacağı belirtilmiştir (Dursun, 2008: 140).

Söz konusu eleştiriler ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin getirdiği düzenlemeler karşısında terörizmin finansmanı hakkında özel düzenlemeler içeren 6415 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanunun 4. maddesi ile terörizmin finansmanı suçu, cezası ile birlikte bağımsız bir suç tipi olarak hüküm altına alınmıştır.

4.5. Suçla Korunan Hukuki Değer

Suçla korunan hukuki değer, toplumsal düzenin manevi değerlerini yansıtan bir kavramdır (Akbulut, 2017: 343). Terörizmin finansmanı suçunda korunan hukuki değer bir tane olduğu söylenemez. Zira terörizm etki gösterdiği topluluğu pek çok açıdan tehdit altına almaktadır. Bu nedenle doktrinde bu suçun koruduğu hukuki değer hususunda farklı görüşler ortaya atılmıştır.

Bir görüşe göre, terörizmin finansmanı suçunun düzenlenmesi ile terör örgütlerinin mali gücü zayıflatılmakta ve böylece terör suçları engellenerek toplumun bu suçların ağır neticelerinden korunması sağlanmaktadır (Kocasakal, 2009). Diğer bir görüşe göre bu suç ile korunan hukuki değer, devletin birliği ve bütünlüğü, toplumun huzur ve refahı, kamu düzeni, kişilerin yaşam hakkı, vücut dokunulmazlığı, malvarlığı, cinsel dokunulmazlığı haysiyet ve şerefi gibi temel değerlerinin bütünüdür (Gödekli, 2017: 290). Bir diğer görüşe göre ise, finansman sağlanması sayesinde işlenen terör eylemleri ile devletin hem kamu hem de özel alanında siyasal, sosyal ve ekonomik yapı istikrarsızlaşmakta ve güven duygusu zarar görmektedir. Bu nedenle terörizmin finansmanı suçu ile korunan hukuki değer bu güven duygusudur (Yıldırım, 2013: 87).

6415 sayılı Kanunun 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu, “3’üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin (terör eylemlerinin) gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek, bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlanması veya toplanması” şeklinde tanımlanmıştır. Bu bağlamda, korunmak istenen hukuki yarar, insanın yaşam ve vücut bütünlüğü, huzur ve sükun içinde yaşama hakkıdır (Çetin, 2016: 137-138).

4.6. Suçun Maddi Unsurları

4.6.1. Suçun Konusu

Suçun konusu, fiilin yöneldiği kişi ya da eşyanın fiziki varlığıdır. Örneğin hırsızlık suçunda suçun konusu taşınır maldır (Akbulut, 2017:342). Terörizmin finansmanı suçunun konusu genel kabule göre suçun üzerinde gerçekleştiği fondur (Çetin, 2016: 141; Gödekli, 2017: 306). Ancak fonun nelerden oluştuğu konusunda aynı kabul sağlanamamış, fon kapsamına giren değerler hakkında yazarlarca farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Öncelikle fonun mevzuattaki karşılığı incelendiğinde, 6415 sayılı Kanunun Tanımlar başlıklı 2. maddesinin 1/c bendinde, “*para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi*” kapsayacak şekilde tanımlandığı görülmektedir. Kanunun fon tanımında, sağlanan ya da toplanan fonlarda aranacak tek koşul olarak ekonomik değer taşıma ve para ile ölçülme kısıtı belirlenmiştir. Dolayısıyla bu niteliğe sahip her şey fon kapsamındadır (Gödekli, 2017: 309).

Söz konusu tartışma fiile hangi Kanun maddesinin tatbik edileceği ile yakından ilgilidir. Yukarıda ifade edildiği üzere terörizmin finansmanı suçu, ister bağımsız bir suç isterse yardım suçunun özel bir görünümü olarak kabul edilsin, her halde teröristlere/terör örgütüne malzeme temin eden failin fiili suç teşkil edecek ve cezalandırılacaktır. Ancak bu halde 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220/7.maddesinde düzenlenen hükmün mü yoksa 6415 sayılı Kanunda yer alan hükmün mü uygulanacağı meselesi gündeme gelecektir.

Aşağıda yer verilen bu tartışma hakkında Yargıtay’ın verdiği kararlara bakıldığı zaman, terör örgütüne personel temini, yol gösterme gibi eylemlerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220/7.maddesindeki suçun, kişisel malzemeler de dahil maddi karşılığı olan her türlü yardımın fon kapsamında değerlendirilerek 6415 sayılı Kanunda yer alan terörizmin finansmanı suçunun oluştuğunun kabul edildiği görülmektedir (Y9CD, 03.01.2014 T., E.2012/4126 K.2014/139; Y9CD, 24.03.2014 T., E.2013/15837 K.2014/3254; Y9CD, 26.09.2014 T., E.2013/16229

K.2014/79723; Y16CD, 10.11.2016 T., E.2015/6515 K.2016/578; Y16CD, 15.11.2016 T., E.2015/8581 K.2016/5700).

Fonun nasıl elde edildiğinin ya da miktarının bir önemi bulunmamaktadır. Terör örgütünün yaşamasını ve faaliyetlerine devam etmesini sağlayan her türden fon sağlama ve toplama eylemi terörizmin finansmanı suçunu oluşturacaktır (Taştan, 2009; 177). Keza fonun değerinin azlığı bu suç açısından diğer bazı suçlarda olduğu gibi (örneğin hırsızlık suçu) cezada indirim yapılmasını gerektiren bir hal olarak düzenlenmemiştir (Gödekli, 2017: 307).

4.6.2. Hareket ve Netice

6415 sayılı Kanunun terörizmin finansmanı suçunu düzenleyen 4.maddesinde yer alan düzenlemeye göre, suçun oluşması için failin madde kapsamında fon toplaması ve sağlaması gerekmektedir.

Fon sağlama, failin kendisinin ya da başkasının malvarlığından fon kapsamında olan ekonomik bir değeri örgüte aktarması ya da terörün finansmanında kullanılabilecek bir fonu temin etmesidir (Bodur ve Özkul, 2017: 207). Örneğin terör örgütü yandaşı bir iş adamının kendi malvarlığından örgütü finanse etmesi bu kapsamdadır (Akın, 2009: 398). Fon sağlama yasal işlerden yahut yasadışı işlerden elde edilen gelirin örgüte aktarılması şeklinde gerçekleşebilecek olup, ikisi arasında bir farklılık bulunmamaktadır (Gödekli, 2017: 293). *Fon toplama ise*, terör eylemlerinin finansmanında kullanılacak olan fonun bu amaçla üçüncü kişilerden alınması, kabul edilmesi ve biriktirilmesidir. (Çetin, 2016: 143).

Failin toplama eylemini gerçekleştirirken cebir ya da tehdit kullanması ya da rızaen fon toplanması arasında fark görülmemiştir. Her halde terörizmin finansmanı suçu oluşacaktır (Gödekli, 2017: 293). Bununla birlikte, cebir ve tehdit kullanılması durumunda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 149/1-g maddesinde düzenlenen nitelikli yağma suçunun da oluşabileceğinin belirtildiği ve içtima hükümlerine atıf yapıldığı görülmektedir (Bodur ve Özkul, 2017: 210).

Terörizmin finansmanı suçu, hareketin sayısına göre seçimlik hareketli bir suç olup, hareketin önemine göre bağlı hareketli suç olduğu kabul edilmektedir (Bodur ve Özkul, 2017: 206; Gödekli, 2017: 292). Fonun sağlanması ya da toplanması ile suç oluşacağından ve netice aranmadığından suçun sırf hareket suçu olduğu kabul edilmiştir (Çetin, 2016: 144). Bu bağlamda suç bir tehlike suçudur. Madde metninde ayrıca bir zarar doğması aranmamıştır (Bodur ve Özkul, 2017: 207).

Fon toplama ve sağlama fiillerinin temadi edip etmediği ve bu suretle suçun ani suç mu yoksa mütemadi suç özelliği mi gösterdiği konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, hem fon sağlama hem de fon toplama eylemlerinin ani şekilde gerçekleşmesi mümkündür. Bu bakımdan suç ani suç niteliği gösterir. Bununla birlikte fon toplama eyleminin işin mahiyetine göre temadi edebileceği de belirtilmiştir. Fonun idamesi az ya da çok eylemin bir müddet sürdürülmesini gerektirdiğinden, fon toplamak eyleminin temadi etmesi mümkündür (Çetin, 2016: 144-145). Ancak diğer görüşe göre, fon toplamak eyleminin bu şekilde belli bir süre devam etmesi, suçu mütemadi suça dönüştürmez. Burada olsa olsa fiilin tekliği-çokluğu tartışması yapılabilecektir (Gödekli, 2017: 299).

Terörün finansmanı suçunun garantörsel ihmali suç şeklinde de işlenebileceği ifade edilmektedir. Örneğin bir kolluk görevlisinin, terör suçlarında kullanılacağını bildiği bir fonun varlığını öğrenmesine rağmen, rüşvet alması sebebi ile suçun işlenişine müdahale etmemesi bu şekildedir (Bodur ve Özkul, 2017: 206).

6415 sayılı Kanun kapsamında fon tanımına girmeyen diğer yardımlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 314. maddesinin atfına binaen 220/7. maddesinde düzenlenen yardım etme kapsamında değerlendirilecektir. Örneğin personel temini, evinde barındırma gibi yardımlar bu şekildedir. Ayrıca terör örgütüne silah sağlama fiili de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 315.maddesi kapsamına girmektedir. Bununla birlikte, böyle bir durumda sorunun içtima hükümleri çerçevesinde çözülmesi gerektiği yönünde görüşler de bulunmaktadır. Örneğin teröriste ya da terör örgütüne terör eylemlerinde kullanılmak üzere silah temin edilmesi, hem 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 315. maddesinde yer alan silah sağlama suçunu hem de silah maddi bir değeri haiz olduğundan 6415 sayılı Kanunda yer alan terörizmin finansmanı suçunu oluşturacaktır. Yani burada fail tek bir hareketi ile birden fazla suç işlemiştir ve failin 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 44. maddesi gereği içtima hükümlerine göre hangi suçun cezası daha ağır ise o suçtan dolayı cezalandırılması gerekmektedir (Gödekli, 2017: 309). Doktrinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220/7. maddesi ile 315.maddesi arasında yapılan karşılaştırmada, silah sağlama dışında her yardımın 220/7. maddedeki suçu oluşturmasına karşın, özel bir yardım türü olarak görülen silah sağlama eyleminin 315. maddedeki suçu oluşturacağı ifade edilmektedir (Akkaya, 2009: 284; Y3CD, 31.10.2024 T., E.2022/26705 K.2024/13061).

İnsani mülhazalarla ve bir sefer yapılan yardımın suç kapsamında olmadığı ifade edilmektedir (Bodur ve Özkul, 2017: 210). Örneğin terör örgütü mensubunun ölmemesi için bir kereye mahsus yapılan yardımın suç teşkil

etmeyeceği belirtilmiştir (Kurt, 1998: 293-294). Ancak bir kereye mahsus insani yardımın, yaşamsal ihtiyaçlar açısından geçerli olabilmesi, dolayısıyla fon sağlama yönünden kabul edilmesi mümkün olsa bile, fon toplama fiili ile bağdaşmayacağı açıktır.

4.6.3. Fail ve Mağdur

Terörizmin finansmanı suçunun ayrı bir kanun ile düzenlenmesi gereğini hissettiren Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin 2.maddesinde geçen “*any person*” ifadesi, 6415 sayılı Kanun ile Türkçeye “*kişi*” olarak çevrilmiştir. Bu bakımdan suçun faili açısından özel bir koşul aranmamış olup suç, genel suç niteliği göstermektedir (Gödekli, 2017: 301).

Suçun ancak gerçek kişiler tarafından işlenebileceği kabul edilmektedir. Fon sağlayan yahut toplayan kişi bir tüzel kişi ise, bu tüzel kişinin iradesini açıklamaya yetkili gerçek kişiler suçun faili olarak cezalandırılacaklardır (Çetin, 2016: 140-141). Ancak 6415 sayılı Kanunun 4/5.maddesi gereğince, suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. Tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 60.maddesinde yer verilmektedir. Buna göre terörizmin finansmanı suçu bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenirse, bu tüzel kişinin faaliyet izni iptal edilebilecek, eşya ve kazanç müsaderesine tabi tutulabilecektir.

3713 sayılı Kanunun mülga 8. maddesinde, fon sağlama veya toplama fiilini işleyen failin örgüt üyesi gibi cezalandırılacağı düzenlenmişti. Bu nedenle maddenin yürürlükte olduğu dönemde kanunkoyucunun bu lafzından fon sağlama ya da toplama yoluyla örgüte yardım eden failin örgüt üyesi olmaması gerektiği yönünde bir çıkarım yapılmış ancak bu çıkarım eleştirilmiştir. 6415 sayılı Kanunda yer alan terörizmin finansmanı suçunda ise faile verilecek ceza doğrudan madde metninde düzenlendiğinden failin örgüt üyesi olması ya da olmaması neticeyi değiştirmeyecek, her halde terörizmin finansmanı suçundan ötürü cezalandırılacaktır (Gödekli, 2017: 301-303).

Suçun nitelikli halinin düzenlendiği 4/4. fıkrasında ise failin kamu görevlisi olması arandığından burada bir özgü suç düzenlemesi bulunduğu söylenebilir (Gödekli, 2017: 350). Suçun mağduru ise toplumu oluşturan herkeştir. Bireysel olarak zarar gören kişilerin de suçun mağduru olduğu söylenebilecektir.

4.6.4. Suçun Nitelikli Hali

Suçlara ilişkin düzenlemeler yapılırken, suçun temel şeklinin yanında ondan daha ağır veya daha az ceza verilmesini gerektiren nedenlere de yer

verilmektedir. Buna nitelikli unsur adı verilir. Nitelikli unsurlar fiilin işleniş şekli, zamanı, yeri, failin ve mağdurun vasfı gibi hallerden kaynaklanabilir (Akbulut, 2017: 346-347). Terörizmin finansmanı suçu açısından 6415 sayılı Kanunun 4/4.maddesine göre, suçun kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılarak işlenmesi, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli bir haldir.

6415 sayılı Kanunda kamu görevlisinin tanımı yapılmamıştır. Kimin kamu görevlisi olduğu 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Tanımlar” başlıklı 6. maddesinde yer almaktadır. Buna göre kamu görevlisi, *kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişidir*. Nüfuzun kötüye kullanılmış olması için ise işlenen suç ile kamunun sağladığı yetki arasında bir bağ olması aranmıştır (Çetin, 2016: 145-146). Örneğin bir belediye başkanının belediye personelinden yoksullara yardım adı altında topladığı fonun terörün finansmanında kullanılması, ağırlaştırıcı neden oluşturacaktır. Ancak kamu görevlisinin kamu görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle fon sağlaması veya toplaması eyleminin maddi ve manevi cebir boyutuna ulaşmaması gerektiği, aksi halde böyle bir fiilin başka suçlara sebebiyet verebileceği de ifade edilmektedir (Gödekli, 2017: 351).

Nitelikli hale ilişkin düzenlemede yer alan sabit artırım sistemi doktrinde eleştirilmiş, durumun özelliklerine göre artırım yapılmasına dair bir düzenlemenin cezaların şahsileştirilmesi bakımından daha uygun olacağı ifade edilmiştir (Çetin, 2016: 147).

4.7. Suçun Manevi Unsuru

6415 sayılı Kanunda düzenlenen terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru kasttır. Madde metninde “bilerek” ifadesine yer verildiği için suçun ancak doğrudan kast ile işlenebileceği kabul edilmiştir. Bu nedenle terörizmin finansmanı suçunun olası kast ya da taksirle işlenemeyeceği belirtilmektedir. Dolayısıyla suçun oluşması için failin sağladığı ve topladığı fonun Kanunda yer alan fiillerin işlenmesi için kullanılacağını bilmesi gerekmektedir. (Çetin, 2016: 147-148). Doktrinde, suçun dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık sonucu işlenebilir hale getirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu görüşe göre, madde metninde yer alan “*tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek*” ifadesinin metinden çıkarılması ve bunun yerine dikkat ve özen yükümlülüğüne atıf yapan bir düzenlemenin getirilmesi doğru olacaktır (Gödekli, 2017: 312).

Kastın bilme unsuru, hareketin yapıldığı anda mevcut olmalıdır. Hareketten sonra failin haberdar olması suçun oluşmasını engeller. Örneğin fail topladığı

yahut sağladığı fonun terör eylemlerinde kullanılacağını sonradan öğrenmişse suç ortaya çıkmayacaktır (Akın, 2009: 402). Kastın isteme unsuru açısından ise failin fon sağlama veya toplama fiilinin özgür iradesinin ürünü olması aranacaktır. Aksi halde kastın isteme unsuru gerçekleşmeyeceğinden suç da oluşmayacaktır.

Toplanan veya sağlanan fonun tümünün terörün finansmanı için kullanılmış olması gerekmez. Örneğin fail terör eylemlerinde kullanılacağını bilerek fon sağlamış yahut toplamış, bu fonun bir kısmı terör eylemlerinde bir kısmı ise başka suçların işlenmesinde kullanılmış olsa da terörün finansmanı suçundan sorumlu olacaktır (Aykın ve Sözman, 2008: 99).

6415 sayılı Kanun düzenlemesi ile fonun terör eylemiyle ilişkilendirilmeksizin teröriste ve terör örgütüne kazandırılmasının arandığı belirtilmektedir. Bu nedenle suçun oluşabilmesi için failde terör eylemlerini finanse etmek kastından öte bizzat terör örgütünü ya da teröristi finanse etmek kastının aranacağı ifade edilmektedir. Bu kapsamda fon sağladığı ya da topladığı örgütün bir terör örgütü yahut kişinin bir terörist olduğunu bilmeyen failin eylemi suç oluşturmayaacağı gibi benzer şekilde terör örgütü ya da terörist sanarak bir kişi ya da örgütü finanse eden failin de bu suçu işlediğinden bahsedilemeyecektir (Gödekli, 2017: 314).

Failin terörizmin finansmanı suçunu işlemesi için madde metninde ifade edildiği şekliyle belirli bir amaçla (*sağlanan veya toplanan fonun belirtilen fillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacı*) hareket etmesinin gerektiği ifade edilmektedir (Çetin, 2016: 148). Ancak bu koşul sağlandıktan yani failin amacının sağlanan veya toplanan fonların kısmen ya da tümüyle “terör suçlarında kullanılmak” olduğu anlaşıldıktan sonra, failin bunu hangi saikle yaptığı araştırılmamaktadır. Zira pek çok suçta olduğu gibi fail terörizmin finansmanı suçunu da çeşitli saiklerle işlemiş olabilir. Hatta hiçbir neden yokken dahi failin sözü edilen amaçla madde metninde yer alan fiili gerçekleştirmesiyle suç işlenmiş olacaktır (Gödekli, 2017: 318).

Konuyla ilgili Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi, verdiği 2010 tarihli kararla, “Terör Örgütlerine Maddi Destek Yasası,” 2339B uyarınca, terör örgütlerine dört tür yardım yasağının (eğitim, uzman tavsiyesi veya yardımı, hizmet ve personel temini) Anayasaya uygunluğunu, PKK terör örgütüyle ilişkili olarak onaylamıştır. Dava, İki Amerikan vatandaşıyla İnsani Hukuk Projesi (*the Humanitarian Law Project*) adlı bir sivil toplum örgütü tarafından, anılan Yasanın dava konusu maddesinin terör örgütlerine yardım veya kaynak sağlama yasağına ilişkin düzenlemesinin kabul edilemez ölçüde muğlak olduğu, bu

durumun ifade ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin anayasal düzenlemelere aykırılık teşkil ettiği iddiasıyla açılmıştır. Mahkeme ise Anayasaya aykırılık iddiasını yerinde bulmamıştır. Söz konusu karar, terör örgütlerine hangi şekillerde yardımda bulunulacağını belirlenmesi bakımından da önem taşımaktadır (Atabey ve Ulutaş, 2011: 277-279).

4.8. Hukuka Aykırılık Unsuru

Genel bir ifadeyle hukuka aykırılık, hakkın ihlali anlamına gelmektedir. Yasakoyucu, insanların bir arada yaşamalarını sağlamak için emir ve yasaklardan oluşan bazı davranış biçimleri belirler. Bu davranış tarzları toplumda yaşayan bireylerin bir şeyi yapmasını ya da yapmamasını gerektirir. Bir eylemin hukuka aykırılığı ise bu hukuk normlarının ihlalidir (İçel, Özgenç, Sözüer, Mahmutoğlu ve Ünver, 1999: 100-101).

Terörizmin finansmanı suçu açısından hukuka aykırılık unsurunun bir özellik göstermediği söylenebilir (Çetin, 2016: 148). Cebir, şiddet, tehdit ve korkutmanın ise bu suç açısından uygulanabilir olduğu genel olarak kabul edilmektedir (Kocasakal, 2009; Gödekli, 2017: 322). Kuşkusuz fail cezalandırılma korkusu ile kolayca tehdit veya cebir altında fon sağladığını yahut topladığını iddia edebilir. Ayrıca terör eylemleri gerçekleştiren örgütlerde gizlilik esas olduğundan fiilin iradiliği her zaman kolayca tespit edilemez. Bu nedenle hakim olayın tüm özelliklerini ayrıntılı şekilde incelemesi, bu tür iddiaların doktor raporu, tanıkların ve yakalanan örgüt mensuplarının ifadeleri, güvenlik görevlilerinin beyanları, ele geçirilen örgütsel malzeme ve dokümanlar gibi kanıtlarla ispatının sağlanması gerekmektedir (Kurt, 1998: 294).

5. SONUÇ

Terör, yeni bir kavram değildir. Tarihinin çok eskilere dayandığı bilinmektedir. Terör kavramı hakkında doktrinde ve uluslararası toplumda değişik tanımlamalar yapılmıştır. Terörü bir savaş biçimi ya da sahte bir siyaset yapma biçimi olarak değerlendirenler olduğu gibi, masum insanları hedef alan şiddet içerikli eylemler olarak tanımlayanlar da bulunmaktadır.

3713 sayılı Kanunun birinci maddesine göre terör, cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu

düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir. Terörizm ise terörden farklı bir kavramdır. İlki, uzun süreli korku ve dehşet halini, ikincisi, bu durumun ortaya çıkmasını hedefleyen stratejiyi ifade etmektedir. Terör ve terörizm kavramları üzerinde ittifak sağlanamamıştır. Kavramlar, hukuki, siyasi ve sosyolojik boyutlara sahiptir. Anılan kavramlar, ideolojiye, rejime ve döneme göre farklılık arz edebilen, göreceli bir yapıdadır.

Terörün ve terörizmin tanımı nasıl yapılırsa yapılsın en önemli husus bunların sebep olduğu olumsuzluklardır. Toplumsal tehlike bakımından en üst sıralarda yer alan terör, sadece insanların ölmesine ya da yaralanmasına değil, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda geri kalmasına da yol açmaktadır. Terörizmin finansmanı ve dolayısıyla terörle mücadele, çoğu açıdan gelişmenin de bir ön koşulu olmaktadır. Bu sebeple terörle mücadeleye tek bir pencereden yaklaşmak yeterli sonuç almayı engelleyecektir.

Terör suçlarının mali kaynak olmadan işlenemeyeceği genel kabul gören bir düşüncedir. Gerçekten de ister az ister çok maliyetli olsun, terör saldırıları mutlaka öncesi ve sonrası da dahil olmak üzere finansal dayanak gerektirmektedir. Zira ideoloji her ne kadar terör örgütlerinin önemli bir unsuru olsa da hiçbir örgüt sadece ideoloji ile yaşayamaz. Yiyecek, giyecek ve silah temin etmeksizin bir terör örgütünün uzun süre varlık göstermesi mümkün değildir. Bu nedenle finansman, terörün hem etkisi hem de devamlılığı açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Finans kaynakları ise oldukça çeşitlidir. Devlet yardımları, gönüllü bağış ve desteklerden, hırsızlık ve yağmaya, adam kaçırmadan her türlü kaçakçılığa kadar pek çok yöntemle terörizmin finansmanının sağlanması mümkündür.

Terörizmin finansmanının önlenmesine dair uluslararası düzenlemelerin başında Birleşmiş Milletler nezdinde yapılan Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme gelmektedir. Ancak söz konusu Sözleşme öncesi ve sonrasında gerek Birleşmiş Milletler gerekse Avrupa düzleminde farklı düzenlemeler yapılmış, çeşitli organlar oluşturulmuş ve pek çok karar alınmıştır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi tarafından alınan kararlar ile 11 Eylül saldırıları sonrası hızlanan uluslararası düzenlemeler, terörizmin ve finansmanının önlenmesi bağlamında büyük önem taşımaktadır.

Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmeyle, taraf devletlerde terörizmin finansmanının engellenmesi, terörizme finansal destek sağlamanın suç haline getirilmesi ve bu suçun ağır cezalara tabi tutulması için

gerekli önlemlerin alınması, taraflar arasında işbirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Sözleşme, terörizmin finansmanı suçu tanımıyla, doğrudan ve dolaylı desteğin söz konusu olabileceğini vurgulamakta ve taraf devletlere, kendi topraklarında ve ülke dışında suçun işlenmesine yönelik olarak yapılan hazırlıkları önlemek için işbirliği yapma sorumluluğu getirmektedir. Sözleşme kapsamında terörizmin finansmanı hakkında özel düzenlemeler içeren 6415 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanunun 4. maddesi ile terörizmin finansmanı suçu, cezası ile birlikte bağımsız bir suç tipi olarak hüküm altına alınmıştır. 6415 sayılı Kanunun 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek, bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlanması veya toplanması şeklinde tanımlanmaktadır.

6415 sayılı Kanun kapsamında fon tanımına girmeyen diğer yardımlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 314. maddesinin atfına binaen 220/7. maddesinde düzenlenen yardım etme kapsamında değerlendirilecektir. Ayrıca terör örgütüne silah sağlama ya da örgüte yardım niteliğini aşan şekilde örgüt adına suç işleme hallerinde de fail 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 315. maddesi kapsamında yargılanacaktır. Toplanan veya sağlanan fonun tümünün terörün finansmanı için kullanılmış olması gerekmez. 6415 sayılı Kanunun 4/4. maddesine göre, suçun kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılarak işlenmesi, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli bir haldir.

Doktrinde terörizmin finansmanı için getirilen cezanın yeterli olmadığı, hapis cezasının süresinin artırılarak ayrıca adli para cezasının da eklenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ancak aksi yöndeki görüşe göre terörle mücadele edilmek isteniyorsa bu tür suçların cezasında diğer suçlardan farklı bir düzenlemeye gidilmemelidir. Zira çok ağır cezalar, tersine bir etki de oluşturabilecektir. Cezanın ağırlaştırılması görüşüne sahip olanların esasen terör suçu ve siyasi suç karmaşasının içinde kaldıkları ve genellikle siyasi hareketlerin toplumsal gelişmelerin yararına olduğu noktasından hareket ettikleri görülmektedir.

Terörizm oldukça tehlikeli ve etkili bir yönlendirme aracıdır. Terörizmin mevcudiyetini devam ettirmesi için finansal kaynaklar oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Terörizmle bağlantılı gelişmeler, sosyal, siyasal ve ekonomik güvenliğin sağlanması için işbirliğinin öne çıktığı yeni araçların ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilecek önemdedir. Burada vurgulanması gereken husus, terör ve teröre ilişkin kavramsal yapının gerekleri ve gerçekleri göz ardı edilmeksizin, yeni ve demokratik hukuki araçların ortaya konulması ve var olan hukuki mekanizmaların daha etkin kullanılmasının temin edilmesidir. Bilhassa ceza hukukuna ait düzenlemelerin kullanılmasında, aşırı genişletici bir yaklaşımla

otoriter davranmaktan kaçınılmalıdır. Terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik ulusal ve uluslararası hukuka ait düzenlemelerin bağdaştırılmasında ve uygulanmasında yetki dengesi gözetilmelidir. Ancak bu şekilde terörle ve terörizmin finansmanı ile mücadelede daha etkili bir yaklaşım benimsenebilecektir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, B. (2017). *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (4. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Akın, E. (2009). *Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Akkaya, Ç. (2009). *Terör Suçları ve Cezalarının İnfazı*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Altuğ, Y. (1986-87). Terörizm Sorunu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 52(1-4), 47-99.
- Atabey, Ö. S. ve Ulutaş, A. (2011). Terör Örgütüne Yardımın Yasaklanması Bağlamında ABD Yüksek Mahkemesinin ve AİHM'nin Aydın-Almanya Kararlarının Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 274-284.
- Ayhan, H. (2015). Terör Kavramı, Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul Özelinde Birleşmiş Milletler'in 2001 Sonrası Terör Yaklaşımı. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11(21), 117-147.
- Aykın, H. ve Sözmen, H. K. (2008). *Terörün Finansmanı ile Mücadele*. Ankara: Mali Suçları Araştırma Kurulu Yayın No: xx.
- Azarkan, E. (2007). 11 Eylül Terör Saldırıları Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Terörizm Konusundaki Tutumu. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12-13(16-17-18-19), 45-68.
- Bodur, N ve Özkul, E. (2017). *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bozkurt, T. (2017). Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(2-1), 421-451.
- Bruce, G. (2013). Definition of Terrorism Social and Political Effects. *Journal of Military and Veterans' Health*, 21(2), 26-30.
- Çağlar, A. (1995). Türkiye'deki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri. *Strateji Dergisi*, (9), 121-159.
- Çalışır, K. T. (2009). *Suçun Vebası: Suç Örgütlerinin Anatomisi*. Ankara: Adalet Yayınevi.

- Çelik, C. (2013). Amerika Birleşik Devletleri'nde Organize Suçluluk. *Fasikül Hukuk Dergisi*, 5(48), 15-24.
- Çetin, S. H. (2016). Terörizmin Finansmanı Suçu. *Ceza Hukuku Dergisi*, 11(31), 125-171.
- Çiçek, İ. (2006). *Açıklamalı Terörle Mücadele Kanunu*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınevi.
- Dursun, H. (2008). Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanına Karşı Öngörülen Yaptırımlara Genel Bir Bakış. *Ceza Hukuku Dergisi*, 3(7), 121-149.
- Ergül, E. (2014). Avrupa Konseyi Çerçevesinde Terörle Hukuki ve Kurumsal Mücadele. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(3-4), 737-770.
- FATF. (January 2018), Financing of Recruitment for Terrorist Purposes FATF Report, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-Recruitment-for-Terrorism.pdf>, (E.T.: 14.10.2025).
- Gazi Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi. (2017). *Türk Ceza Hukuku Mevzuatı Cilt:3 Milletlerarası Sözleşmeler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gediz- Oral, B. (2016). Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede Vergilendirme ve Terör İlişkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 341-358.
- Gödekli, M. (2017). *Terörizmin Finansmanı Suçu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gücenmez, B. (2014). *Terörizmin Finansmanı: PKK, ETA ve IRA Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü.
- Güney, B. G. (Kasım 2017), Devletten Terör Ağına Dönüşen IŞİD: Liderlik, Finansman ve Terörist Diaspora, <http://ordaf.org/devletten-terror-agina-donusen-isis-liderlik-finansman-ve-terorist-diaspora/>, (E.T.: 14.10.2025).
- Hakeri, H. (2013). Türk Hukuku'nda Terörle Mücadelenin Hukuki Boyutu. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 59-105.
- İçel, K., Özgenç, İ., Sözüer, A., Mahmutoğlu, F.S. ve Ünver, Y. (1999). *İçel Suç Teorisi 2. Kitap*. İstanbul: Sebat Yayıncılık.

- İsen, G. B. (1983). Terörizm: Değişik Boyutlarıyla Çağdaş Bir Sorun. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 193-231.
- Kekevi, S. ve Kılıçoğlu, G. (2008). Türkiye'nin Güvenliği Açısından Irak'ın Kuzeyinin Önemi Nedir?. Ahmet Hamdi Aydın, Seyhan Taş ve Saniye Adıgüzel (Ed.), *Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sorunlar-Tehditler-Fırsatlar İçinde* (75-83). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Kocasakal, Ü. (2002). Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 130-162.
- Kocasakal, Ümit. Terörizmin Finansmanı Ulusal Rapor, 2009, <https://www.tchd.org.tr/18-uluslararası-ceza-hukuku-kongresi/#1541890191120-bf0c6f1b-b9b7>, (E.T.: 14.10.2025).
- Kurt, Ş. (1998). *Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Mikail, E. H., Karabulut, A. ve Değer, F. (2014). Terör Grupları İçin Finans Kaynaklarının Öneme Genel Bakış. *İstanbul Barosu Dergisi*, 88(4), 108-122.
- Öz-Yıldız, S. (2017). Makarenko'nun Karadelik Sendromu Teorisi ve Terörizmin Finansmanında Sınırışan Organize Suçlar. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 13(25), 27-64.
- Özgenç, İ. (2018). *Suç Örgütleri*, (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özkan, E. ve Baylan, A. R. (2014). Şiddet Suçlarının İşlenme Yöntemleri. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1), 217-232.
- Saul, B. (2008). Uluslararası Hukukta Terörizmi Tanımlama Girişimleri. Yener Ünver (Ed.), *Terör ve Düşman Ceza Hukuku İçinde* (22-48). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şen, Y. F. (2015). Terörün Toplumlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerine Bakış: PKK Terörü ve Ağrı Gerçeği. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 17-70.
- Şen, Y. F. ve Gümüş Özuyar, S.E. (2015). *Terör ve Terörizm Üzerine*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Taştan, M. (2009). *Terörle Mücadele Kanunu*. Ankara: Adalet Yayınevi.

- Turinay, F. (2016). Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (116), 39-84.
- Tütüncü, M. (2017). Anonim Şirketin Sonu: Hamiline Yazılı Pay Senetleri İçin Öngörülen Yeni Düzenlemeler. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(2), 749-782.
- Uyar, T. (2008). *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Vaccani, M. (2009). *Alternative Remittance Systems and Terrorism Financing Issues in Risk Management*. USA: World Bank Working Papers.
- Vittori, J. (2011). *Terrorist Financing and Resourcing*. New York: Palgrave Macmillan.
- Yıldırım, Z. (2013). *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yücel, S. H. (2015). *Uluslararası Terörizmin Finansmanının Engellenmesinde Tercih Edilen Yöntemlerin Hukuka ve İnsan Haklarına Uygunluğu Açısından Örnek Bir Dava: Yasin El- Kadı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Zenginoğlu, S. (2016). Uluslararası Terörizm ve Avrupa Birliği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 157-178.